T.
M.Kir.Nemzeti Muzeum
Budapest.

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betükből 32 fillér. Állástkeresőknél 10, ill. 20 fillér. *Az összeg előre küldendő be;* lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jeligés levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A mádi orth. hitközség ezennel gemóre-tajszefesz **melamed**-állásra pályazatot hirdet. Illető tartózik a mikvó kezelését is elvállalni. Csak legalább egy-két évi gyakorlatot igazolók vétetnek figyelembe. **Ajtesz-sajchet** előnyben. Kellően felszerelt pályázatok alulírott hitk. elnökhöz intézendők. Próbaelőadásra bármikor meg lehet jelenni önköltségen.

Salczer Jenő hitközségi elnök
Sichermann S., talmudtóra elnök

Apró hirdetések

HUSZONNÉGY év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi út 57/b. Telefon. Cégnélküli levelezés.

FIATAL orth. főző, ki csemegeüzletben kisegíteni tud, „Megbízható" jeligére írjon a kiadóba.

VILÁGTALAN, támasz nélkül álló, 48 éves beteg zsidó nő kéri hittestvérei támogatását. Címe: Lipscher Margit, Budapest, Máglya u. 82/b.

SARKADI IJESIVÁBAN tanulni óhajtók a korlátozott számu felvétel miatt előzőleg írjanak Grosz M. főrabbihoz, Sarkad.

MAGYARUL-NÉMETÜL kitünően szónakló dr.-rabbi megfelelő állást keres. Ki álláshoz hozzájuttatja, megfelelően honoráltatik. Választ „Honorálom" jeigére Blocknerhez Andrássy út 4.

MEGVÉTELRE keresek kisebb komplett nyomdaberendezést és egy bélyegzőkészítő apparátust. Holländer Izidor, Békéscsaba.

FRISCH A. dr.: Szemelvények a biblia utáni zsidó irodalomból. Szállitva bérmentesen P. 2·50 Kohn E. könyvkereskedő Budapest, V., Vilmos-császár-ut 26. szám.

HÁZITEENDŐKBEN jártas leány vidékre felvétetik. Cseléd van. Ajánlatokat fizetés megjelöléssel „Orth." jeligén a kiadó továbbít.

LEÁNYÁNAK szép hozományt, önmagának gondtalan új évet szerezhet, ha sorsjegyet rendel nálam, mert egyetlen sorsjeggyel 500 000 P-t nyerhet. Lebovits Sámuel m. kir. osztálysorsjáték-elárusító, Sárospatak.

INTELLIGENS nevelőt keresek 2 fiam mellé. Illetőnek *chümis-rasit*, 5—6 elemit kell tanítani. Feltétlen *joré somájim* legyen. Ajánlatok írásban bizonyítványmásolatokkal küldendők. Grossman Samu, Nagygéc, (Szatmár m.).

ELSŐ ORVOSTANÁRSEGÉD, 32 éves, fényes megélhetéssel, nősülne hozzáillő előkelő családból, hozománnyal. Cimem: Márkus Lajos házasságközvetítő, Bonyhád. (Válaszboriték).

RŐFÖS-konfekció szakmában szakképzett szombattartó kereskedőségéd állást keres. Benden József, Zalalövő.

ISKOLÁSGYERMEKET teljes ellátásra vállal orth. család. Ehrenfeld Lajos, Budapest, Klauzál u. 21.

58 ÉVES talmid chóchem szép parnoszoval, gyermekeit kiházasította, nőül venne egy 40 éven felüli szigorú vallásos nőt. „Hajadon előnyben."

KERESEK vallásos házitanítót 3 fiúgyermekhez I. és II. polgárista magántanulók vizsgáztatásához, gemore tajszefesz-oktatással. Irásbeli ajánlatokat eddigi működéssel, Fischmann Izsák, Jászkarajenő, címre.

ORTH. METSZŐI jól jövedelmező ÁLLÁSOMAT öregségem miatt átadnám, ki intelligens, csinos leányomat feleségül veszi. Ajánlatot „Biztos parnósze" jeligére a kiadóba kérek.

NŐSÜLNE textilszakmában, jómegjelenésű, intelligens, vallásos 25 éves fiatalember, 8—10 ezer pengővel üzletátvételhez. Esetleg benősülne. Ajánlatokat „Diszkréció biztosítva" jeligére.

VEVŐKKEL bánni tudó gyakorlott vas- és **fűszerkereskedőségédet azonnalra** felvesz Glattstein Aladárné, Mezőcsát.

A miskolci jesiva kuratóriumától!

Jesivánkban a téli szemeszter Chesvon 2.-án veszi kezdetét. Jelentkezni lehet Tisri 18.-ig főtisztelendő Austerlitz Sámuel főrabbi urnál. Bizonyitványok melléklendők. Későbbi jelentkezőket nem veszünk figyelembe.

JÓL JÖVEDELMEZŐ orth. metszői állásomat átadnám P 1200 lelépésért. „Azonnal elfoglalható" jeligére a kiadóba.

TÜCHTIGES, deutschsprechendes orth. Mädchen zu einem Kinde und für Küche gesucht. Anträge sub „Szombathely" an die Redaktion.

ÖTGYERMEKES CSALÁDAPA, családjával együtt a legnagyobb nélkülözések közt él. Kéri a jószivü hittestvéreket, hogy nyomorán pénzküldeményekkel vagy ruha- és fehérneművel segitsenek. Adományokat „Ben tajro" jeligén a kiadóhivatal továbbit.

MELAMED-állást keres 24 éves, nős. Tanít gemóre-tajszefeszt stb. Ajánlatokat *„Hatorasz hajroó"* jeligére.

MINDENES leány orth. házból, ki megbízható és a főzést is vállalja, kis családhoz kerestetik. Özv. Baumann Adolfné, Salgótarján.

JÓCSALÁDBÓL való zsidó leány, szombattartó rőfös-konfekció-fűszer vagy péküzletbe kiszolgálónak ajánlkozik. Varrásban perfekt. Vidékre is. Szíves megkereséseket „Szorgalmas" jeligére.

JUTALÉKOS ÜGYNÖK kóser sajt eladására felvétetik. Viktória, Fecske u. 15

ELŐIMÁDKOZÓ, kitünő és kellemes hanggal, P 60-ért sachrisz-muszafot vállal. Esetleg csak Jajm-Kipürre is. Címe válaszlappal a kiadóban.

FIATAL sajchet-übajdek, kellemes előimádkozó, szerény igényekkel állást keres. „Gyakorlott" jeligére a kiadóba.

FEHÉRNEMŰ és ruhafoltozást otthon is vállal, napi P 1.50-ért. Moskovits Jakabné varrónő, VII., Kazinczy u. 54.

TELJESEN *világtalan*, munkaképtelen, négy gyermekes családapa, nagy nyomorában jószívű hittestvérei támogatását kéri. Gold József, Bp., Füzesi u. 19.

Legművészibb
parókát
már 40 év óta
PESSL
udvari hölgyfodrász és kozmetikai intézet hajmunka műhelye készít.
Budapest, IV., Váci-utca 19. szám.

Fenákel Jónás
orth. kóser baromfikereskedése
Budapest, Dob-utca 28. sz
TELEFON: 31—6—73.
Zsir kicsinyben és nagyban, a legjutányosabb árban, vidékre is. Garantált tiszta és prima áru.
Legolcsóbb bevásárlási forrás!

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ
Springer-nyomda, VII., Bethlen utca 33.

Szűkajsz-szám

Budapest, 1933. október 4 / 5694. Tisri 14 — **60 fillér** — **IX. évfolyam 36-37. sz.**

אללגעמיינע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapitotta: **Groszberg Lipót** ז״ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48. Telefon: 42-5-90. Csekkszámla: 50.791 **EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ** Külföldre 25 P

Szerkeszti: **Groszberg Jenő**

AZ ÜNNEPI CSOKOR

Irta: **Óbudai FREUDIGER ÁBRAHÁM,** a budapesti orth. hitközség elnöke

Az idő végtelen fonaláról megint le fogunk szedni kilenc gyöngyszemet, kilenc ünnepi napot, hogy erkölcsi életünk megnemesítésének talizmánjaivá legyenek. És ha el is múlnak az ünnepi napok, nem múlnak el teljesen,nem vesznek el, *ha hatásuk folytatódik életünkben,* tényezőként hat életfelfogásunkban és szent energiává alakul át cselekvéseinkben. Kilenc napon át eleget teszünk a Tóra parancsának: *Veszomachto b'chagecho* — örvendj a te ünnepeden". Az első naptól kezdve lengetjük az ünnepi csokrot, körüljárjuk vele templomainkat, kezünkben a szemet gyönyörködtető *eszrog,* a sudár *pálmaággal* egybekötött illatos *mirtus* és az egyszerű *fűzfagaly.*

Évezredek emléke, nemzedékek szeretetteljes elmélyedése és magyarázatkeresése tapad az ünnepi csokor minden egyes részéhez. Bölcseink mindegyik növényben mélységes szimbolumokat találtak. Részben célzást láttak a Mindenhatóra, *(écz hódor, ze hakodajs borüch hű)* akinek dicsőségét zengi a pálma épp úgy, mint az egyszerű fű. A vallásos áhitat jelképet látott az emberre vonatkozólag: a pálma a gerinc, az eszrog a szív *(eszrajg dajme l'lév),* a mirtus a szem, s a fűzfa az ajak, — mindegyik külön-külön funkcióval forduljon a végtelen bölcsességű Alkotóhoz. A mi őseinkre Avrohomra *(écz hódor ze Avróhom),* Jiczchokra, Jákajvra, Jajszéfra is emlékeztet a csokor négy része, de Izráelre is *(écz hódor, ze jiszróél),* a nép különféle képességű, hajlamú és cselekvésű egyéneire. Mindezt a szimbolisztikát elmélyíti az egymást követő generációk Tóra- és miczvószeretete.

A Tóra előírja: *„ül'kachtem lóchem bajajm horisajn* — s vegyétek *az első* napon az ünnepi csokrot . . ." Ez a kifejezés *„risajn"* (első) előfordul a próféta szózatában, a magát kinyilatkoztató I'ten megjelölésénél *(ani risajn);* Izráel ősi ellenségénél Észovnál *(vajéczé horisajn);* a szentély is úgy neveztetik *(morajm mérisajn);* a megváltást hirdető messiásról is az mondatik *(risajn l'czijajn).* Ezt a szövegbeli tényalladékot *Rav Chagai* a midrasban a következőképen értékesíti tanításra:

אמר רבי חני בזכות ולקחתם לכם ביום
הראשון אני נגלה לכם ראשון שנאמר
אני ראשון . . . ואני פורע לכם מן הראשון
שנאמר ויצא הראשון אדמוני, ואני בונה לכם
ראשון זה בית המקדש שנאמר מרום מראשון
ואני אביא לכם ראשון זה מלך המשיח שנאמר
ראשון לציון.

„Ha megtartjátok az első napon hozandó csokrot, ekkor majd megnyilatkozom nektek elsőnek, megmentelek benneteket az elsőnek nevezettÉszovtól, felépítem szentélyeteket, s elhozom Ción számára az elsőt: a Megváltót." Oly tanítás ez, amely megragad bennünket ma is, hiszen mai időben is különösen érezzük azt, hogy a zsidógyűlölet ősi képviselőjének szelleme, módszere, tevékenysége még nem a multé. Ünnepi örömünket még mindig zavarja az, hogy csak I'tenben örvendhetünk, az emberek cselekvésében nem. Rav Chagai az ő szózatával szivünkbe akarja írni, hogy a négy növényben kefejezett gondolatot érvényesítsük az egész vonalon, mivelhogy az erkölcsi élet összes tényezőire tartalmaznak tanításokat, szólnak a természetről, I'tenről, az egyénről, társadalomról, az emberiségről. Az ünnepi csokor elsősorban arra emlékeztet, hogy a természet szabályaiban és a változhatatlannak látszó törvényeiben, virágfakadásban, növényérlelődésben felismerjük a Mindenhatót. A zsoltárénekes szelleme ez; mert a zsoltáros világában a fák suttogása, himnusz I'tenhez

או ירננו כל עצי יער

a pusztító vízözön fölött I'ten akarata trónol *(Hasém lamabül jósov),* a forgatagos vihar az emésztő tűz, az Ő parancsait teljesítik *(ajsze mal'óchov rüchajsz),* a libanoni cédrustól a kis fűszálig minden lénynek lehelete I'tent dicsőíti. Tulajdonképpen ebből a szempontból tagozódik az emberiség két nagy csoportba. Fel tud-e emelkedni a természet erőin uralkodó, a természetet megalkotó i'ten fogalmához? — vagy a természet keretén belül marad az ő i'ten-fogalmával és akkor vagy a természeti erőket i'teníti külön-külön, vagy az egész természet azonosítja az ő i'tenével.Igen találóan mondja tehát Szaadja, a nagy gaon: וזהו שורש העבודה—והמרי

„Ez egyszerre az I'ten-hitnek és az i'tentelenségnek a forrása". A többi ókori népek is ünnepelték a tavaszt, az őszt, Izráel azonban a természet jelenségeit, megnyilatkozásait, átszellemítette és mindegyikben csak a Mindenható akaratát látta. Hadriánus császár — a midras elbeszélése szerint — egyszer meg akarta érteni az óceán vizeinek zúgását, búvárokat engedett le üvegszekrényekbe és azok hallgatództak a vizek mélységében, mikor felszínre kerültek, azt mondották, hogy ők bizony mást nem hallotak, csak azt a zsoltárverset: *„mikajlajsz májim rabbim adirim misberé jom adir bamórajm Hasém* — hatalmas vizek hangjánál hatalmasabb az Örökkévaló." De ezt a hangot sem Hadriánus, sem népe nem értette, ezt csak Izráel hallotta, és azóta tovább hirdeti. Éppen ezért jutott nékünk az *Első*-től a kinyilakoztatás *(ani niglo lochem risajn).* Az ünnepi csokor tehát hirdeti azt, aki nekünk elsőnek megnyilatkozott.

A természet fölött álló I'tenben való hit jelenti egyszersmind a kinyilatkoztatott erkölcsöt és az ember szabad akaratát. Sokszor megcsodálták

Rendeljen osztálysorsjegyet

Schlesinger Samu

m. kir. osztálysorsjegyfőelárusitónál

Budapest, VI., Király-utca 70.

Az I. osztály huzása már október 14-én kezdődik.

Hivatalos sorsjegyárak:

Egész	Fél	Negyed	Nyolcad
24.—P	12.—P	6.—P	3.—P

Szombat és ünnepnap zárva.

Kant Imánuel híres mondását: „A mindenségben nincsen csak két gyönyörű dolog: a csillagos ég és az önmagára eszmélő emberi lélek." De ezt a gondolatot kifejezve találjuk a nyolcadik zsoltárban is: „... *mó adir simchó b'chol hoórecz aser t'no hajdchó al hasomójim; mipí ajl'lim v'jajnkim jiszadtó ajz* — mily hatalmas a Te neved az egész földön, adtad dicsőségedet az égre, de kisdedek és csecsemők ajakán is megalapítottad a Te hatalmadat." A természet fölött álló I'ten erkölcstana hirdeti a jót, a nemest, hirdeti az egyén és a társadalom szorosan egybefonódó életét.

Ez az erkölcs elutasítja magától és elítéli az ember fölényes erőszakoskodását, önzését és az emberi jogok sárbatiprását

Ezért próbálja ki éppen mi rajtunk minden erőszak az ő hatalmát, ezért ken reánk minden hibát, minden bűnt. Mi azonban ránézünk a négy növényre, amely szól a mi őseinkről, szól az egyének erkölcsi tisztaságáról, szól a közösségnek különféle tehetségű egyéneinek összefogásáról *(v'jéószű chülom agüdó echosz)* és azt hangoztatja, hogy mi kiválasztottaknak érezzük magunkat arra, hogy ezeket a tanításokat szétvigyük az emberiségnek. Mi a *maszajro* összeállításával hangsúlyozzuk minden rosszindulatú rágalommal szemben: *„különű b'né is echod nochnű"* — az emberiség egy, minden ember testvér, mindannyian egy emberpár gyermekei vagyunk, és ha mi, Izráel fiai vétkezünk, bűnt követünk el *(nachnű fosánű ü'mrinű)*, akkor gyarlók vagyunk ugyan, de él bennünk az erkölcsi kötelezettség, hogy *(nachnű naavajr chalüczim)* példaadó nép legyünk az erkölcs és a humanitás terén. Észovval szemben nincs más fegyverünk, mint rámutassunk a humanitásra, a békére, az emberiség egységére. A jeruzsálemi szentélyben 70 tulkot áldoztak *Szükajsz* ünnepünkön a világ összes népeiért. *(siv'im pórim k'neged siv'im ümajsz)*. Szentélyeinkben hirdetjük az egyén és a társadalom egyazon erkölcs alá tartozóságát; nincs külön egyéni erkölcs és külön erkölcs a társadalom és a politikában, nincs jogfosztás, emberi élet kioltása, emberek szerencsétlenné tétele, amit egy magasabb állami vagy társadalmi erkölccsel lehessen igazolni. Ezt tanítja a mi szentélyünk és csak ebben látjuk az emberiség megváltásának lehetőségét.

Emeljük fel tehát az ünnepi csokrot, lengessük a világ négy tája felé, hogy az egész világ emberisége egymásra találjon

ואגודרו על ארץ יסדה אלו ארבעה מינים

Lengessük mindenféle szelek irányába, hogy ezzel kifejezzük ama óhajunkat, hogy a Mindenható távolítson el tőlünk mindenféle pusztító szélvészeket *(laaczajr rüchajsz rosajsz)*. A láthatár peremén gomolygó felhők jelentkeznek, itt is meg ott is, időközönként elsötétülő horizonton villámok cikkáznak s mennydörgés hallatszik, a hangok megreszkettetik lelkünket, dübörgésük megijeszt bennünket, hisz a mi közösségünk olyan, mint a szeizmográf, megérzi a távoli földrengéseket, de mindazok ellenére szól hozzánk ünnepünk: *„ivdű esz Hasém b'jir'óh v'gilű bir'ódó* — szolgáljátok I'tent félelemmel és reszketve is örüljetek." Amíg a négy növénynem tanulságát hirdetjük, addig fennmaradunk, addig meg van a reményünk szentélyünk felépítésére, az emberiség megváltására. Ez a tudat töltse el I'tenbe vetett, komoly tartalommal ellátott szent örömünket az ünnep szellemében.

A zsidók gazdasági helyzete Keleteurópában

A Genfben megtartott németellenes zsidó-kongresszus egyik szónoka, Goldmann, rendkívül sötét képet festett a keleteurópai zsidók helyzetéről:

— Az orosz utódállamok zsidósága papíron teljes egyenjogúságot nyert, sőt nemzeti kisebbségi jogai is vannak. A tapasztalat azonban bebizonyította hogy *sem az emancipáció, se az autonómia nem ér semmit.* Az új áljamok egész erejükkel a többséghez tartozó lakosság gazdasági helyzetét akarják megjavítani. Saját polgárságukat és saját parasztságukat fejlesztik és ennek következtében kiszorítják a zsidókat, századok óta birt pozíciójukból. *Nincs itt brutális antiszemitizmus, csak a zsidóknak lassú tönkretevése,* egy folyamatos gazdasági elszegényedés és kiszorítás. Ilyen a helyzet Litvániában, Lettországban, Lengyelországban. A rettenetes az, hogy ez a folyamat most ott teljesen normális jelleget vett fel. Hogy hová fog ez vezetni, az előreláthatatlan.

A kisebbségi kongresszus erkölcsi csődje

— Saját tudósitónktól —

A Bernben most megtartott kisebbségi kongresszuson a zsidó képviselők azt követelték, hogy a kongresszus fejezze ki mélységes megbotránkozását a németországi viszonyok fölött, amelyek a szó szoros értelmében sárbatiprását jelentik minden kisebbségi jognak. A kongresszus vezetősége ezt mondvacsinált okokból visszautasította, mire a zsidó delegátusok otthagyták a kongresszust. A bennmaradt csoportok azután mégis belátták, hogy szó nélkül nem lehet hagyni a kérdést és ezért egy langyos deklarációban kijelentették, hogy bármilyen népnek joga van önmagából elkülöníteni bizonyos kisebbséget, de azután ennek a kisebbségnek meg kell adni a minoritásokat megillető jogokat. Természetesen ez nevetséges állítás és ez alkalmas az egész kisebbségi kongresszus kompromittálására és igen jellemző a mai kor diplomáciájára és politikájára. Egy kongresszus állandóan hirdeti a kisebbségek jogát az élethez, de amikor a zsidókról van szó, akkor a Németországon kívüli német kisebbségek nem birják lerázni magukról a hitlerizmus szellemét.

Neuvirth Testvérek

órás és ékszerészek

BUDAPEST VI., KIRÁLY-UTCA 28.

Brilliáns, ékszerek, ezüst disztárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek. órafelszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi vételek. Saját műhely. ☛ Brilliáns, arany és ezüst beváltás.

SZOMBAT ÉS ÜNNEPNAP ZÁRVA

A Chofécz Chájim צוקיל

Dr. Deutsch Adolf
igazgató (Bpest):

A vallásos zsidó élet és a zsidó tudomány koronázatlan királya volt. Boldog vagyok és életem legszebb emlékei közé sorolom, hogy kétízben is tiszteleghettem nála alattvalói hódolattal.

*

Tíz évvel ezelőtt az *Agudasz Jiszróél* bécsi kongresszusán láttam és ismertem meg őt először. Apósom *R. Wolf Pappenheim* נ״ר társaságában kerestük fel szállásán, közvetlenül a *K'nészijó g'dajló* megnyitása előtt. Nagyobb és kirívóbb ellentétet külső megjelenés és belső tartalom között még nem láttam. Ha nem tudtam, igazán nem sejthettem volna, hogy e kis termetű, igénytelen megjelenésű és törődött emberke a világ egyik legnagyobb zsidó tudósa, legmélyebb hatású tanítója és a zsidó etika maradéknélküli megtestesítője.

Beszélgetésünk a bemutatkozás szokásos formalitásaiból indult ki, de nem maradt meg annál. Kérdésünkre, hogy 85 évnek terhével, vajjon nem esett-e nehezére a hosszú út Vilnától Bécsig, *jellegzetes chofécz chájimi választ kaptunk:*

— A Tóra sorsáért és jövőjéért a Szináj hegyén mindnyájan felelősséget vállaltunk. Miután ez a Tóra most nagy veszedelemben forog, mindenkinek szent kötelessége a beteg ágyához sietni és a mentés módozatait megtárgyalni. A beteg állapota tagadhatatlanul súlyos, de miután a pulzus még ver, az élesztgetési kisérletek nem kilátástalanok . . .

Amidőn a kongresszuson megjelent, a többezernyi tömeg — melynek soraiban a chószid-rebbetől kezdve, az egyetemi tanárig a vallásos zsidóság minden iránya és árnyalata képviselve volt — leírhatatlan óvációval fogadta. Alig vált azonban alakja az emelvényen láthatóvá, a zaj mintegy parancsszóra elnémult és a hatalmas, rossz akusztikájú teremben áhitatos csendben hallgatták végig a két és fél órás *müszor*-al átitatott beszédét. Felszólalásának állandóan visszatérő gondolata, hogy ne mondjam refrénje, a כבוד שמים megvalósulása és a Tóra tanulásának fokozása volt. Egyszerüségében is egyenesen megrázó volt beszédének befejező része:

— A sötét szobát, mással mint fénynyel még senki sem próbálta kivilágítani. Sötétség honol a világban, sötétség üli meg a lelkeket, a politikusok és népboldogítók ezt a sötétséget mesterséges eszközökkel akarják eloszlatni (civilizáció, szociális berendezkedés stb.). Tervük nem sikerülhet, mert a sötétségnek csak egy ellenszere van, — a világosság. Gyújtsátok meg a miczvó lángját, lobogtassátok a Tóra fényét („ki nér miczvó v'szajró ajr") és a sötétség megszűnik . . .

Beszédét, melyből csak egyes hangfoszlányok ütötték meg a legtöbb hallgató fülét, *Schapira* lublini rabbi, a világhírű szónok fokozhatatlan retorikával tolmácsolta. Talán nem történik a szó ezen kivételesen nagy mesterével igazságtalanság, ha most a história távlatából megállapítjuk, hogy az ő teljesítménye esztétikai élvezetet nyújtott ugyan, de felejthetetlen élmény mégis csak a *Chofécz Chájim* felszólalása maradt számunkra. Az első *K'nészijó g'dajló*-ra, az ő egyénisége nyomta rá bélyegét, mert már puszta jelenléte is nagyban hozzájárult az ellentétek elsimításához.

*

Másodszor, két évvel ezelőtt a *Keren Hatóra* által rendezett lengyelországi tanulmányút révén volt szerencsém közelségébe jutni. Ezen utamon meggyőződtem róla, hogy nemcsak a költőt, hanem a zsidó tudóst is hazájában kell felkeresnünk, ha ha igazán meg akarjuk őt ismerni. Ismertük némileg munkáit, hallottunk egyet-mást működéséről is, de az ottani vallásos zsidó életre való hatását csak akkor mérhettük le, midőn azt közelről megfigyelhettük. Litvániában minden vallásos irányú munkának és megmozdulásnak ő volt a lelke és motórikus ereje. Hatalmas tudása, bámulatba ejtő tudományos működése nem vonatkoztatta őt el az eleven lüktető élettől, átélte és átérezte a zsidó egyén és a zsidó tömeg problémáit és a Tóra szövétnekével rávilágított a megoldás útjára. Kézikönyvecskét írt a hadbavonuló zsidó katonák számára, amelyben világosan leszögezi a Tóra szempontjait a kényszerhelyzetek közepette. A vilnai nagy templomban egybegyűjtötte a zsidó asszonyokat és kétórás beszédben figyelmeztette őket magasztos hivatásukra és szent kötelességeikre. A vallásos zsidó leánynevelés érdekében nagy agitációt fejtett ki szóban és írásban. Reorganizálta a talmud-tórákat és nagyvonalú egyesületet hívott életre a jesivák támogatására. Nagyságára jellemző, hogy a kriticizmus fele hajló litván zsidóság valóságos legendakört vont személye köré és a rebbeknek kijáró tisztelettel ejtette ki a nevét.

Radunban megtekintettük a modern, tágas tanházát, mely mellett szerényen húzódott meg tiszta, de igénytelen kis magánlakása. A nyári időszakot a „zöldben" töltötte, ott fogadott bennünket, kilencvenhárom éves korában, meleg szívvel és friss מוסר-ral.

A tanulmányúton résztvett 7 ország igen különböző képviselői egyforma áhitattal csüngtek hosszú órákon keresztül a szent aggastyán ajakán. Lenyügözve álltuk őt körül és ittuk szomjuhozva a Tóra forrásából fakadó szavakat. Utravalóul áldását kértük és ő — a 93 éves — erre minden gondolkodás nélkül fellapozta a heti soros szakasz bekezdő versét:

ראה אנכי נותן לפניכם היום . . .
את הברכה אשר תשמעון

mondván, nincs szükség az én áldó kezemre, mert ha az Örökkévaló útjain jártok, akkor az égi áldás úgy sem marad el. Búcsúzóul újból és ismét lelkünkre kötötte a Tóratanulást és a közelgő *Elül*-re való tekintettel a *t'süvo s'lémót,* a tökéletes bűnbánatot.

Fájó, de egyszersmind felemelő érzéssel hagytuk el Radunt, mert úgy éreztük, hogy ha utunknak *egyedüli* programmja és célja: *csak a Chofécz Chájim* meglátogatása lett volna, akkor is elégedetten térhetnénk haza.

אשרי עין ראתה כל אלה

Boldogok voltunk, hogy megadatott nekünk látni és hallani azt a férfiút, kinek tiszteletében egyesült a zsidóság minden rétege. Moralizáló *müszor*-szavait nem hallhatjuk többé, de művei — *„Chofécz Chájim"*, *„Misne b'rüro"* stb. — örök emléket biztosítanak számára minden vallásos zsidó szívében.

OKOS ember, aki **FRUTTI**-t eszik

GYÁRTJA:

Stühmer Frigyes R. T.

Szlovákiából

A munkácsi főrabbi békeszózata

Főt. Spira Lázár főrabbi most hosszú évek óta először tartotta Sabosz-süvö drósóját a nagy zsinagógában, melyben mintegy 3000 hívő gyűlt össze. A drósóra az u. n. belzi pártiaknak a hitközségbe való beolvadása adta az impulzust. Miután a kitűzött szügjót mesteri módon magyarázta, következett a prédikáció népszerű része, pompás magidüsz keretében. A főrabbi nagyszabású beszédében a hitközségi békét hírdette, hangoztatta, hogy fátyolt kell borítani a multra, senkinek nem szabad szemére hánynia, hogy ezelőtt a neológ hitközséghez tartozott, föltéve, hogy az összes tagok összefognak a hitközség és a vallás érdekeinek megóvására. Ha pedig valakit megsértett volna, úgy most nyilvánosan bocsánatot kér, úgy azoktól, akik itt vannak, mint azoktól is, akik nem jelentek meg. Óva inti a szülőket hogy ne adják gyermekeiket a héber gimnáziumba, mivelhogy ott a Tóra i'teni eredetét tagadó bibliakritikát tanítják.

A pozsonyi „Jeszajdé Hatajró" talmudtóra egyesület most adta ki utolsó négyévi működéséről szóló jelentését. A jelentésnek számadatai tanuságot tesznek a vezetőség szent és önzetlen munkálkodásáról. Az egyesület célja tudvalevőleg, hogy az iskolából kikerült ifjuságnak egynéhány éven át kizárólagos talmudikus és tóratudást nyujtson. A növendékek nagyrésze később átmegy a jesivába. A jelenlegi növendékek száma 187 és 6 osztályban tanulnak 6 melamed vezetése alatt, akiknek működéséről a jelentés dicsőitőleg megemlékszik. A növendékek nagy része igen szegény. Az iskolában a reászorultaknak tejet adnak és ruhasegélyt is nyujtanak. Az iskola főleg tagdíjakból tartja fenn magát. Megemlítendő, hogy ebben az évben egy ismeretlen 10 ezer koronát adományozott, két ismeretlen pedig Kämpfner Arnold utján 6 ezer koronát. A vezetés Schreiber Akiba főrabbi elnök és Wessely Dávid rabbi alelnök kezeiben van, előljárók: Benedikt Fülöp, Kämpfner Arnold, Kohn Mór, Gelber Mózes. A 16 tagú választmányban helyet foglal: Pappenheim Izidor irodai elnök, Unsdorfer Salamon egyleti rabbi. Az egyesület nemes céljait szolgálják a kegyes alapítványok, ilyet tett a pozsonyi főrabbi is, amidőn nagybátyja: Schreiber Salamon beregszászi főrabbi emlékére 4500 koronát adományozott Az alapítványosok jahrzeitján mind a hat osztály misnájoszt tanul.

Masaryk elnök a hitlerizmusról nyilatkozott a napokban egy párizsi ujságíró előtt. Mindenekelőtt a fajelmélet ellen kelt ki, melyet a legkategórikusabban visszautasít: „tiszta vér és tiszta faj nincsen". Elutasít továbbá minden olyan elméletet, amely szerint egyes nemzetek vagy fajok magasabbranguak a többieknél. Ami az antiszemitizmust általában illeti, a már többször hangoztatott meggyőződésére utalt: „Számos alkalommal kinyilvánítottam ama meggyőződésemet — mondta —, hogy az antiszemitizmust elítélem "

A szerdahelyiek gyásza

Főt. Katz Antal „Adasz Jiszróél"-rabbi 48 éves neje hosszú betegség után Sabosz-süvö estéjén a pozsonyi zsidókórházban elhunyt. Pozsonyban Unsdorfer rabbi búcsúztatta vasárnap délelőtt, óriási közönség jelenlétében, mely a halottat egészen a város végéig kisérte. A temetés délután 2 órakor volt Szerdahelyen, az ottani zsidóság osztatlan, mély részvéte mellett. A megdicsőültet férje és két fia megrendítő heszpedokban búcsúztatták. Majd Weinberger főrabbi méltatta az oly fiatalon elhunyt nagyasszonyt, aki különösen a leánynevelés terén fejtett ki dicséretes tevékenységet. Apja: Ehrenreich szilágysomlyói főrabbi nem érhette el idejében a temetést. A megboldogult a „Kajl Arjéh" híres szerzőjének unokája; a „S'loh hakódajs" leszármazottja volt. — תנצבה

Az ógyallai hitközség ügye

K. F. gőzmalomtulajdonos írja Nagymegyerről: Mint a „Zs. U." annakidején jelentette, az ógyallai statusquo hitk. azon kérelmét, hogy az orthodoxia kötelékébe felvegyék, a bratislavai orth. iroda viszszautasította, mivel a hitközség intézményei nem felelnek meg az orthodoxia követelményeinek. Ebben az ügyben ujabban kedvező fordulat állt be. Dr. Trebitsch hitk. elnök és Wollner alelnök vezetésével ugyanis az ógyallaiak küldöttségileg felkeresték a nagymegyeri orth. főrabbit, akinek rendelkezése alá vetették magukat. A főrabbi ur a hitközség összes intézményeit az orth. szellemnek megfelelően átszervezte és metszőt állított oda, aki felügyelete alatt működik Ezekután remélhetőleg rövidesen megtörténik majd a hitközségnek az orthodox községek közé való felvétele. A felvétel után a hitközség Lusztig dobsinai rabbival, a galantai jesiva jeles tanítványával óhajtja a főrabbiszéket betölteni, kinek áldásos működéséhez jogos reményeket fűznek az ógyallaiak a hitéletük mélyítése körül.

A földesi jesiva vezetősége értesiti az érdeklődőket, hogy az ott tanulni óhajtók ebédkosztjáról és kenyérellátásáról a jesiva gondoskodik.

להתודע ולהגלות שישיבת כ"ק אדמו"ר שליט"א יסתח עם הבית מזון ביום ב' חשון, שיעור עיון סוגי' היתר מצטרף לאיסור וטעם כעיקר, שיעור פשוט בבא בתרא פרק ד', שיעור טפל ספהים פרק ח', או"ח מסי' מ"ו, תנ"ך משלי, משניות מס' עירובין, יו"ד הל' מליחה, ומי שרוצה לבא להסות בצל כ"ק אדמו"ר שליט"א יפנה על תיו:
Főt. Silberstein Dávid orth. főrabbi, Vác.
מנהלי הישיבה והמענא

„ÉS IZRÁEL GYERMEKEI ETTÉK A MANNÁT"
„MANNA"
Minden zsidó háziasszony a kávéhoz csakis cikóriát használjon, amely két orth. rabbiság hechserével van ellátva. Gyártja:
FODOR JAKAB ÉS TSA,
BUDAPEST, X. MAGLÓDI-UT 17.
Kapható minden fűszerüzletben.

ESZROGDOBOZOK ÉS TÓRAGARNITURÁK LEGOLCSÓBBAN
HEIDEN LEÓ
ÉKSZERÉSZNÉL, BUDAPEST KIRÁLY U. 21. — TEL: 38—1—10.

TÖRÖK A. ÉS TSA BANKHÁZ R.-T. Budapest, IV., Szervita-tér 3
a m. kir. osztálysorsjáték főárusitói.
Elérhető legnagyobb nyeremény
500.000 PENGŐ
Nyereményhuzás
október 14-én és 17-én
Az I oszt. sorsjegyárak:
Egész sorsjegy P 24 — | Fél sorsjegy P 12 — | Negyed sorsj. P 6 —

Beszélgetés Hartstein Lajossal

Rajshasonó és Jajmkipür között meglátogattuk az Orth. Központi Iroda ügyvezető alelnökét, hogy a szent napok alkalmából személyesen is üdvözöljük a magyar orthodoxia e kiváló, sok érdemet szerzett vezérférfiát.

Miről beszél az ember a szent napokban? Az életről! Szóba kerül a talmud elbeszélése Rav Alexandriról, aki a piacon kihírdette: „Ki akar élni, ki akar életelixirt?" S amikor erre az emberek összegyűltek és várták a csodaszert, ő elővette a Tehillim könyvét és rámutatott a 34. fejezetnek erre a versére: **„Mi hois hechofécz chájim ajhév jómim lir'ajsz tajv . .** — ki az a férfi, aki életet kíván, aki szereti a napokat, jól látni? Óvd meg nyelvedet a rossztól, kerüld a rosszat, tegyed a jót". A **chofécz chájim** szavak eszembe juttatták a Radunban 95 éves korában most elhunyt hírneves **Chofécz Chájimot** s kérdésemre az alelnök ur a következőket mondja:

— Személyesen ismertem a Megdicsőültet. Több ízben volt alkalmam vele találkozni; felkerestem működése helyén is. Mondhatom: csodálatos szentségű ember, קדוש וטהור volt. Az egész környezete csupa szentséget és vallásosságot sugárzott ki. A szent aggastyánban úgyszólván csak lélek volt. Annál különösebb, hogy jól volt informálva a zsidóság összes dolgairól és legutóbb is a nyomorgó orosz zsidóság fölsegítése érdekében megindított akcióban teljes lélekkel résztvett. Az Aguda egyik legnagyobb sikere, hogy a geri rebbevel együtt őt is sikerült megnyernie.

Az orosz zsidók helyzetéről áttérelődik a szó a németországi viszonyokra, és feltesszük a kérdést, hogy az egész európai zsidóságban fennálló kapcsolatai révén nincsenek-e hírei a német zsidókról?

— Bizony van sok szomorú értesítésem, ami nem való a nyilvánosság elé Katasztrófális a helyzet, de talán mégis megváltozik. Bizalmunk természetesen elsősorban a sajmér jiszróél-ban, Izráel örében van, továbbá abban, hogy a mai németországi politikai rendszert csaknem egész Európa ellenszenvvel nézi. Épen ebből az okból megnyugvás számunkra, hogy kormányunk távol tartja hazánktól ezt az ártó mozgalmat. Igen szomorú, hogy annyi ártatlan németországi zsidó ember kénytelen vándorbotot fogni és sokszor egy munkában töltött élet után koldus sorban tengődni idegen országban. És nincs hová vándorolni! Amerika elzárja kapuit, Palesztina pedig csak kevés menekülőnek nyujthat menedéket.

— Milyennek látja, Alelnök Ur, a palesztinai helyzetet?

— Jelenleg mindenesetre megkönnyebülést jelent és az illetékes vezetők bizonyára azon lesznek, hogy a mostani konjunktura után ne következzék be a dekonjunktura, amely, I'ten ments, igazán katasztrófális volna Természetesen dolgozni kell a német menekültek segélyezésén, de nem szabad elfelejtkezni a zsoltáros király szaváról sem: „Ha az Örökkévaló nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők". A Magyarországból kimenni szándékozó orthodox ifjuságot is pontosan kellene informálni az ottani helyzetről.

Áttérve a belföldi viszonyokra megkérdezzük: mi a helyzet most a kultuszminisztériumban, ahol az izraelita felekezeti ügyek uj előadot kaptak, Sárkány Alfréd miniszteri tanácsos személyében.

— Sárkány őméltósága, régi kipróbált ember, ezelőtt is többizben és hosszabb ideig dolgozott ebben az ügyosztályban. Tudja, hogy az orthodox zsidóság állambü, hazafias rétege az ország lakosságának, aminélfogva érdemes ügyeit jóindulattal kezelni.

Ezekután a jesivaifjuság- és leánynevelés kérdéseit érintjük.

— Végtelenül kényes kérdés a leánynevelés ügye. Amit Szlovákiában, Ausztriában tesz a „Bész Jákajv", az nagyon dicséretreméltó, de mi nem utánozhatjuk. Mindez azonban nem ment fel bennünket az alól a kötelesség alól, hogy ne próbáljunk tenni valamit e téren. Tulajdonképen nem az a hiba, hogy a leányok nem tanulnak Tórát, ez talán nem is fontos, hiszen ismeretes a talmud véleménye a leányok Tóra tanulásáról Ellenben az a baj, hogy leányaink magukra hagyatva, vallástalan szellemben és atmoszférában nevelődnek.

— A jesivaifjuság ipari kiképzése sem olyan egyszerű dolog. Hiszen Ön tudja, hogy mit mond a kérdésről a gemóre Kidüsin utolsó misnájához. Ott egyrészt az olvasható, hogy aki nem tanitja a gyermekét iparra, az óriási mulasztást követ el, másrészről azonban Rabbi Nehajrói azt hirdeti: „Én otthagyom az összes világi foglalkozásokat és én nem tanítom az én fiamat csakis a szent tanra." Az idő azonban sürget, a viszonyok is követelik, hogy ne maradjunk a „sév v'al táásze", a passzivitás sokszor igen hasznos, de nem mindig ajánlatos álláspontján.

Szóba kerül azután ujból az Aguda és a cionizmus.

— Speciális viszonyainknál fogva, nem vagyunk agudisták. De, hogy az Agudának érdemei vannak, az tagadhatatlan. Én nem tudnám magam soha elhatározni arra — mint ezt egy külföldi kapacitás tette — hogy egy kalap alá fogjam az Agudát és a cionizmust, s chéremmel harcoljak ellenük. Erre vonatkozólag utalhatok egy legendára. a Bál Sémről Ő ugyanis, részt vett abban a hitvitában, amelyre a lengyel hatóságok kényszerítették Rappaport lembergi főrabbit 1750 körül, a zsidó származású renegát frankisták ellen. A disputáció, amelyre R. Chájim Rappaport főrabbi többek között a Bál Sém-et s R. Beer mezeritsi maggidot is meghivta, azt eredményezte, hogy fényes diadalra juttatták a talmudot, a frankisták gyalázásaival szemben Miután ez megtörtént és a rabbik elutaztak, a lembergi főrabbi a zsinagógában 300 ember kezébe sajfort adott s megrendítő sajfor hangok mellett úgy a földi, mint a tulvilági életre is kiátkozták a frankistákat. A Bál Sémnek ezután álom jelenése támadt. A Mindenható glóriája, a szent Sechina megjelent neki álmában egy női személy alakjában, akinek egyik tagja a törzsétől le van vágva. Hallja a Sechina jajveszékelő hangját afölött, hogy meg van csonkítva Izráel közössége . . . Mert amíg nincs teljes szakítás, addig még van remény a megtérésre . . .

— Ezért én még a teljesen vallástalan cionisták ellen, akiknek — mint köztudomású — legélesebb ellenségük vagyok, sem küzdenék chéremmel A bűnbánat tíz napján, különösen alá kell húznunk a megtérés s megjavulás lehetőségét és szükségét.

Csak egy kis töredéket jegyeztünk fel az egyórás beszélgetésből, amely után a talmudi jókivánsággal búcsúztunk el Hartstein Lajostól: **ajlomchó szir'e b'chajecho** — az ő világát, az ő vallási eszményeit láthassa megvalósítva életében.

G.

Heiden Jenő optikai és fotó szaküzlete
Budapest, VI., Teréz-körut 8. sz.
Szemüvegek, látcsövek, hőmérők
Dijtalan szemüvegvizsgálat. Használt fényképezőgépek. Amatőrfelvételek szakszerü kidolgozása.
— Szombaton zárva. —

BECKERT HUGÓ
parókakészitő specialista
A legujabb modellek állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Lift.

Sussmann Viktor budapesti rabbi:

Mi lesz a jövendő nemzedékkel?...

— A Sabosz-süvó drósóból —

Mai napon felhangzik templomainkban a prófétának intése, amelyet mindannyian ismerünk, de amely mindig új tanításként hangzik felénk és mindig új és új perspektivákat tár elénk: שובה ישראל עד ד' אלקיך „Térj vissza Izráel az Örökkévalóhoz, a Te I'tenedhez". A talmud bölcsei ezt a tanítást úgy írják körül:

גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד

„Nagy a megtérés, mert az i'teni dicsőség trónjáig ér." Vajjon milyen eszmét fűznek a bölcsek e megjegyzéssel a prófétának szózatához? Ma felolvastuk a *Haazinü*-szidrót, azt a nagyszerű feddőéneket, amelyet *Majse Rabénü* halála előtt intézett a néphez. Ez az ének telve van messzeható célzásokkal. A *Ramban* a szidravégi magyarázatában azt hangoztatja: „Mindaz, ami *ma* történik Izráellel, valamint, ami a *multban* érte a zsidóságot, úgyszintén, mindaz, ami érni *fogja,* benne foglaltatik a szent szövegben." Ragadjunk ki ebből az énekből egy pár mondatot:

אראה מה אחריתם כי דור תהפוכות המה בנים לא אמון בם...

„Látni akarom mi lesz a jövendőjük, mert elferdült nemzedék ők, gyermekek, nincs hűség bennük." „Ők bosszantottak engem bálványokkal, búsítottak az ő balgaságaikkal és én majd bosszantom őket egy nemtelen nép által".

Igen fontos az, hogy ünnepélyes alkalomkor, amikor a felelősség érzete erőt vesz rajtunk, mindenkor azt nézzük, azt kutassuk;

mi lesz a jövendő? mi lesz a jövendővel? a jövendő nemzedékkel amely hivatva van folytatni a mi vallási életünket.

Az ifjúság vallásos nevelése olyan kérdés, amelyre minden felelős vezetőnek és minden hithű szülőnek állandóan gondolni kell. Ha kutatom; mit mutat az élet errevonatkozólag, akkor sajnálatosan a Szentírás mai szavaival jellemezhetem helyesen az állapotokat: *dajr tahapüchajsz* — felfordult, elfordult nemzedék! Hogy is történik a dolog? A családi ház tradiciója kivész. Ugy, ahogy a Tóra mondja:

ואם העלם יעלימו את עיניהם מן האיש ההוא בתתו מזרעו למולך „לבלתי המית אותו"...

„Ha elvonva, elvonják szemeiket attól, aki a gyermekét a Molochnak adja, hogy ne öljék meg őt, akkor haragomat irányítom feléjük." Most is arról van szó, hogy

egyes szülők a gyermekeiket sokszor a divat, a léhaság, a zabolátlanság molochjának odavetik!

Ezt a processzust lerajzolja *Rasi,* amikor a szöveghez a következőt jegyzi meg:

אם העלימו בדבר אחד סוף שיעלימו בדברים הרבה

„A kettős kifejezés *(haalém jaalimü* — elvonva elvonják) azt jelenti: ha egy dologban elnézők, akkor sok más dologban is elnézők lesznek." A mindennapi tapasztalat bizonyítja, hogy *lassan* kezdődik az elzsidótlanodás. Először beadják a gyermeket oly iskolákba, ahol a környezet, a szellem nem olyan, aminek lennie kell. A szülők azt mondják, ők majd vigyáznak, nagyon vigyáznak, hogy „ne öljék őt meg" ott lelkileg. De természetesen lehetetlenséget akarnak, hiszen a *Mislé* is mondja:

היחתה איש אש בחיקו ובגדיו לא תשרפנה...

„Vajjon kaparhat-e valaki tüzet az ölében és ruhái meg ne égjenek, vagy járhat-e valaki parazsakon és lábai meg ne pörkölődjenek?"

Bizony, „ferde nemzedék ez, felfordult kor, hűségnélküli gyermekek." Tótágast áll minden. Régen a szülők aggódtak gyermekeik jövendő túlvilági életéért, így nevelték őket, előkészítették őket az örökéletre, a gyermekek pedig arra igyekeztek, hogy a szülők földi itt1étét kellemessé tegyék, tisztelték őket. De most fordítva minden! A szülők gyermekeiknek *földi* életét gondozzák, lehetőleg úgy nevelik őket, hogy minél bőségesebb pénzkeresethez jutó pályákat válasszanak, mintha az az ő kezükben volna. Ezzel szemben a gyermekek a szülőket földi életükben nem tisztelik, nem járnak az utjukon, nem követik a tanításaikat, de ha elhunynak, akkor a a *túlvilági életüket* akarják gondozni, gyász-szalagot kötnek karjukra s elmennek a templomba, „halotti imádságot" mondani. Ferde és fonák helyzet ez! És ilyen értelemben magyarázta az én Apám és mesterem a próféta igéjét, amelyik arról szól, hogy a boldogabb jövendőben helyreáll ismét az egyensuly: „V'hésiv lév ovajsz al bónim — (Élijohü) odairányítja a szülők szivét a gyermekekhez" (azaz a szülők a fiúk örökéletét tartják majd szem előtt, nem pedig földi elhelyezhetésüket), „v'lév bónim al avajszom — a gyermekek szivét odairányítja pedig szüleikhez" (azaz: nemcsak akkor fogják tisztelni, amikor már elhunytak).

A materialisztikus, az anyagiakra szorítkozó nevelés már csődöt is mondott. A németországi példa bizonyítja, hogy még a vallással való teljes szakítás, a hitehagyás sem ér semmit. És a német eseményekre céloz a midras (Rabbo. Vajislach), amikor a szent szövegnek ama szavát: בגוינבלאכעיסם „én bosszantani fogom őket egy nemtelen néppel" úgy egészíti ki: „ez vonatkozik Barbáriára és Germániára"...

A gyermeknevelésnél a romlásnak az elején kell ellentállni, az első kisiklást kell meggátolni, nehogy a többi bekövetkezzék. Amikor a főpap Jajmkipürkor az áldozatnak a vérét hintette a kárpitra, fölfelé mindig egyet számolt és lefelé egytől hétig jelezte a hintéseket. Hét neve van — az ismert talmudi mondás szerint — a bűnre csábító indulatnak *(jéczer horá).* A főpap ténykedése tehát azt jelentette, hogy a hét nevet viselő Bűn összes megnyilatkozásának mindig megfelel „egy" ok: az *első* lesiklás „Achasz vosevá", a hetedik bűnnek is az első bűn az okozója. A kezdetnél kell vigyáznunk!

A mai idők megtérésre szólítanak fel. Olvassuk a külföldi lapokból, hogy itt is, meg ott is az elnyomás következtében egyesek megtérnek. De olyan megtérés, amely csak külsőség, nem sok értékkel bír. Azaz nemcsak a *zsidósághoz* kell megtérni, hanem a *zsidós-sághoz,* azaz: a vallásossághoz.

Teljes, nem formai megtérést hirdet a próféta is, amikor hangoztatja: „Süvó jiszroél *ad Hasém Elajkecho* — térj meg óh Izráel *az Örökkévaló I'tenhez"*... S ezért a talmud joggal tanítja ezzel kapcsolatban: „g'dajló t'süvó semagáász ad kisszé hakovajd"

nagy és igazi az a megtérés, amely az i'teni dicsőség trónjához emelkedik.

Amely nem a közösség földi keretében marad, hanem felemelkedik az i'teni dicsőség trónjához és tanúságot tesz lelki megujhodásról, amelynek nyomában béke, áldás, megnyugvás honol a lélekben.

Kötöde, szemfelszedés, javitások
legolcsóbban!
VII., SIP-UTCA 6. **OPPMANN**

ישיבה בעיר אוהעל
אנחנו מודיעים בזה, כי בעזהשי"ת בר"ח חשון הבע"ל תחזור העטרה ליושנה ותתחדש אור התורה בעירנו בפתיחת הישיבה הרמה אצל כ"ק אדמו"ר הגה"צ אב"ד שליט"א והתנו הרה"ג מו"ה יוסף מאיר שליט"א ולהבחורים יתנו הבעלי בתים ארוחת ימים וגם מענוא תהי' בזל, הבחורים הרוצים ללמוד פה יפנו על תיו דלמטה.
גבאים דק"ק ספרדים, אוהעל.
Rosenberg Dávid, S. A. Ujhely, Károlyi-u. 7.

Sréter Mór Debrecen:

A Mindenható eszrogja

Ünnepi csokorba foglalta a Mindenható a világ népeit, abban kit-kit érdemei szerint elhelyezve, s a csokor eszrogjává az Ő kiválasztott népét tette, lévén Izráel — *pri écz hodor* — a Mindenható népkertjének legszebb gyümölcse. Eszrogját nem kapcsolta a csokorhoz, nehogy Izráel *vajisz'orvü bágajim vajilmedü mimáászéhem,* a többi nép szokásait, tulajdonságait elsajátítsa. Tóra-nedvvel szívatta tele eszrogját — Izráelt — Szináj hegyén, díszfellegei vattájába takarta és legszebb aranyszelencéjébe (Szentföld) helyezte. Óvta, őrizte eszrogját, hogy valami sérülés, *p'szül,* ne érje. Meghagyta angyalainak, hogy éber figyelemel, gondos óvatossággal *ki mál'óchov jecáve loch lismorchó b'chol d'rochechó,* kisérjék minden útján, nehogy az Ő szent tanában megjelölt útról letérjen és a bűnök örvényébe sodródjon. A jólét azonban rossz útra csábította Izráelt, megfelejtkezett I'tenéről, bálványok lettek imádatának tárgya, kicsapongó életmód vágyainak végcélja. Kiszáradt belőle a Szináj hegyén beszívott Tóranedv és — *eszrog hajovés poszül* — nem lévén többé alkalmas az eszrog szerep betöltésére, a Mindenható megfosztotta eszrog-szerepétől, eltaszította magától és a világ népei közé szórta.

Megfosztva ékességétől, eltaszítva, magára hagyatva bolyong Izráel már két évezrede a világ népei között. Eszrog-*jellegét* azonban a diaszpóra hosszú ideje alatt is megtartotta. Nem olvadt be a népek csokrába, külön életet élt, megtartva ősei hagyományeit és tradicióit. Bármennyire sanyargatták, bármennyire kínozták, nem tagadta meg ősei hitét, sőt hitében megszilárdítva, I'tenéhez még jobban ragaszkodva, rótta tovább az élet küzdelmes útját. Vérfolyók hömpölygő áradata jelzi Izráel vallási meggyőződésének tántoríthatatlanságát, autodafék magasba csapó lángjai ősi hitének megingathatatlanságát. A végtelen idők sanyargatásai és üldözései között megedzett és hite mellett tántoríthatatlanul kitartó Izráel irányában megnyilatkozott a Mindenható kegyelme, polgári jogokat adatott népeivel Izráelnek, befogadtatta vallását a törvényesen elismert felekezetek sorába. Mintha nyugvópontra jutott volna Izráel hányatott sorsa, azonban nyugalma csak rövid ideig tartott. A gyűlölet elaludtnak vélt parazsa ismét fellángolt. Üldözés, jogfosztás, létfeltételek elvonása lett ismét Izráel osztályrésze. Sötét viharfelhők száguldanak Izráel feje felett, megsemmisítéssel fenyegetve jelenét és jövőjét.

És a sulyos csapások terhe alatt, megtört szívvel és csüggedt lélekkel fordul Izráel I'tenéhez:

— *"Haskifó mim'ajn kods'chó* — —nézz le szent hajlékodból" a Te agyongyötört, agyonsujtott, végküzdelmét folytató népedre! Évezredeken át a legsúlyosabb szenvedések és legkinosabb nélkülözések között hűek maradtunk Hozzád, Tórádhoz, hitedhez! Nézz be talmudtóráinkba, hol reggeltől estig a szent tan melódiája zeng! Nézz be bészhamidrosainkba, hol hosszú asztal körül, gondoktól görnyedt háttal, ülnek fiaid a szent Tórádba elmélyedve! Közvetlen a félelmetes napok után vagyunk. Hiányzott-e valaki templomaidban! Zsúfolva voltak azok ájtatos fiaiddal, kik bánatos szívvel és könnyes szemekkel megbánták eltévelyedéseiket. Ismét tele szívtuk magunkat a Tóra nedvével, teljesen alkalmasan az eszrog szerepére. Fogadj vissza bennünket eszrogodnak! Végy körül bennünket ismét díszfellegeiddel *(anané kovajd)* és helyezz vissza bennünket aranyszelencédbe (Szentföld)!

És a Mindenható felel:

— Külsőd hasonlít ugyan az eszrog külsejéhez. Tele vagy daganatokkal *(b'litin),* rég elszenvedett, de eddig be nem gyógyult bántódásoktól; tele vagy horpadásokkal, karcolásokkal *(charicin),* frissen szenvedett ütésektől, egyéb vonatkozásban azonban nem érted el az eszrog tökéletességét. *„Eszrog: écaj üpirjaj sóve* — az eszrog fája és gyümölcse ízben egyforma", te azonban ezen tulajdonsággal nem rendelkezel. Ha magad ragaszkodol is Hozzám, követed is parancsaimat, de gyümölcsöd — *fiad, leányod* — letért azon utról, melyen még te haladsz, megtagadta azon elveket, melyeket őseidtől átvettél. Uj célokat tűztek maguk elé, melyek az Én tanaimmal össze nem egyeztethetők, uj utakat választottak maguknak, melyek nem az Én birodalmamba vezetnek. Magvaid nem függőlegesek, mint az eredeti eszrogé *(gár'inov z'küfin l'orkaj),* szimbolizálva azt, hogy mag és szülő azonos irányt követnek; hanem vizszintesek, mint a vegyes oltású eszrog *(eszrajg mürkov, gár'inov müskóvin l'rochbaj),* szimbolizálva azt, hogy mag és szülő egymástól eltérő irányt követnek. Az *eszrog mürkev* pedig alkalmatlan, céljának meg nem felelő: *pószül!*

—És saját magad is: ha a félelmetes napok közeledtével fel is szálltál a megbánás, a megtérés fájára, főkép az anyagi jólét áhítozása ösztönzött a Hozzám való közeledésre. *A félelmetes napok elteltével pedig ismét leszállsz a megtérés fájáról és minden tevékenységed az anyagiak hajhászásában merül ki.* Nem úgy azonban az eszrog, mely egész éven át a fáján marad *(hódor, hador beilónaj misónó lesónó),* változatlan frisseséggel, disze teljes megtartásával. Hogyan fogadhatnálak vissza Izráel eszrogomnak, mikor annak lényeges feltételei hiányoznak belőled!

— *Rajtad múlik Izráel, hogy eszrog-szerepedet visszanyerhessed!* Teljes szíveddel és egész lelkeddel, *b'chol l'vovchó üv'chol náfs'chó* közeledj Hozzám és erősebb kapoccsal kapcsold össze saját családi csokrodat, hogy: hasajmér sabbosz... *habén im habasz lo'kél jéróczü* — fiaid és leányaid is kedvesek legyenek I'tennek; s akkor sasszárnyon foglak visszavezetni őseid földjére, ismét csokrom eszrogjává felemelve.

UJPEST מחזיקי תורה, ישיבה קטנה
קונדמאכונג!
ענדעסגעפערטיגטער פֿאַרשטאַנד גיבט היעמיט בעקאננט, דאסס היער אין נייפעסט דיא חברא מחזיקי תורה צוועקקס ישיבה קטנה געגרינדעט ווארדע. דיא ישיבה קטנה ווירד אי"ה אונטער דער בעוואהרטען לייטונג דעס
הרב הצדיק המפורסם מוה"ר בנימין בערגער שליט"א
אויס Beled שטעהען, וואָ קינדער וואהראַשטע, עכט יידישע ערציעהונג לתורה וליראה גע-ניססען ווערדען. קינדער ווערדען נור אויס היער אונד אויס דער אומגעבונג ביז אים אלטער פאָן 14 יאהרען אנגענאָממען. פֿאַרלייפֿיג קאָננען אויס דער אומגעבונג נור צאהלענדע קינדער אויפֿגענאָממען ווערדען. אנמעלדונגען מאָגען — מיט אנגאבע דעס אלטערס אונד מדרגה — זאָפֿאָרט, יעדאָך שפעטעסטענס ביז ה ו"ר הבע"ל אן פֿאָלגענדע אדרעססע ערפֿאָלגען:
Gestetner Imre, Ujpest, Király-u. 74. Telefon: 94—5—06.
פֿאַרשטאַנד דער חברא מחזיקי תורה ישיבה קטנה, נייפעסט

A harmadik társ...

...Chájeml a jesiva legalacsonyabb termetű növendéke volt és ezért egyszerűen „Chájeml”-nak nevezték. Nem nagyon szerette ha becéző nevén szólítják, mely nem annyira a közszeretetnek, mint inkább kis termetének szólt. Mivel azonban a jesiva növendékeit, nem katonai mérték szerint osztályozták, de inkább azok fejmértéke, illetve tudásuk szerint, Chájeml nagy tudása révén nagy tekintélynek örvendett, annyira, hogy a legmagasabb méltóságot, az elnöki tisztséget is megszerezte, melynek folytán 300 növendék fölött rendelkezett korlátlan hatalommal...

Ki volt boldogabb, mint Chájeml, aki biztosra vette, hogy elnöki méltósága majd előnyös perspektivát nyujt számára a házasság terén is. A lánynézés kálváriáját járva azonban szomorúan tapasztalta, hogy a hölgyek elragadtatását nem annyira jesivabeli tekintéllyel, mint inkább impozáns külsővel lehet megnyerni. Ennek tudatában aztán, igényeit is termetének arányához mérten redukálta és ez úton haladva végre ő is megtalálta keresett életpárját, Reb Anselnek Sárika nevű leánya személyében. Sárika egyetlen leánya volt szüleinek, akik őt szigorúan vallásos nevelésben részesítették, de mint egyetlen gyermek, nagyon elkényeztették. Nem volt szép lány, sőt feltűnően hosszú alakja sehogysem tudta megnyerni a fiatalemberek tetszését. Megnehezítette a körülményt még az is, hogy Sárika nemcsak a *Czeeno Ur'enot* ismerte alaposan, de még talmudi ismereteket is szerzett és mint „tudós“ leány, annyira beképzelt lett, hogy kérőit nagyon megválogatta. Ezek után a kérők lassanként mindinkább elmaradtak, míg végre — Chájeml megjelent a láthatáron.

Egy szép szükajsz félünnepén jött el Chájeml háztűznézőbe Sárikához. Sárika, amint kiváncsian leselkedve az ablakon át meglátta Chájemlt, annak alacsony termetétől visszariadva nem akart kérője előtt mutatkozni. A sadchen kezdte ecsetelni előtte Chájeml nagy tudását, de hiába.

— Nézze Sárika, — szólt végre hozzá, — maga egy vallásos leány és bizonyára buzgón imádkozott a nagy ünnepeken a Mindenhatóhoz: *Zochrénű l'Chájim, v'ekoszvénű beszéfer Hachájim* — emlékezzél rólam Chájim útján és írj be engem Chájim könyvébe”... most pedig a Mindenható meghallgatva imáját, elküldi az Ön igazi Chájimját... és Ön csak nem is kiváncsi reá...?

Sárika jót nevetett a szellemes szójátékon és kissé megbékülve, így szólt:

— De, kedves bácsikám, bocsásson meg, hogyan képzelheti, hogy mi kettőnkből egy illő pár váljon, holott ő alacsony, én viszont magas vagyok...

— Nahát, mi van benne? És a jó I'ten, hogyan illesztette össze a hosszú lülovot a kis eszroggal? És mégis milyen áhitattal tartja mindkettőt a kezében minden vallásos zsidó...

— Óh, ott négyféle a csokor és így kiegyenlítődik...

A sadchen replikáját már meg sem hallgatta Sárika, aki közben megnyugodott és anyja kiséretében bemutatkozott kérőjének.

Chájeml és Sárika nem sokára boldog jegyes pár lett, s rövidesen az esküvőt is megtartották. A boldogság azonban nem tartott sokáig. Házaséletük verőfényesnek igérkező horizontjára apró sötét felhők szállingóztak. Chájeml, amint már a jesivában megszokta, a házaséletben is arra rendezkedett be, hogy ő legyen az úr. Ez nem lett volna baj, ha a felesége, az egyetlen leány, szintén nem vindikálja magának a hatalom fölötti rendelkezést. Hiába próbálkozott ilyenkor Chájeml a házi vitát talmudi tudásával eldönteni, a felesége flegmatikusan válaszolt:

— Elismerem nagy tudásod, de mi hasznom van belőle, mikor nincs meg mindaz, amit kértem. Ime kértem I'tent: adjon nekem: „Chájim arüchim — *hosszú Chájemot*, és te alacsony vagy... Chájim sel bróchó — *áldásos Chájemot*, benned nincs semmi áldás; Chájim Sel ajser v'chóvajd — *gazdag és tekintélyes Chájemot*, holott sem gazdag, sem tekintélyes nem vagy.

Persze Chájeml sem maradt adós és így szólt:

— Látod, én is így járam. Kértem az egek Urától: Sáre solajm — *békés Sárit* — és te állandóan civakodol... Sáre chochmó — *okos Sárit*, Sáre tajvo — *jó Sárit*, nahát hol az okosságod és a jóságod...?

— És hol marad — szólt Sári — a Sáre de-moajsz — *pénzes Sári*, mert azt kaptál???

— Ezt nem is tagadom, de viszont az, hogy a feleség parancsoljon az urának —ellenkezik a Tóra törvényével.

— Mit! — ugrott fel Sári — éppen a Tórában van megírva! Midőn Avrohom ősapánk panaszkodott Sára feleségére, mondá neki az Úr: „Mindent, amit mond neked Sára — hallgass a szavára...!

— Az más, — felelt Chájeml — Avrohom megállta a 10 súlyos megpróbáltatást s így megedződött és kibirta még a tizenegyediket, a legsúlyosabbat is. De mi, gyarló emberek, gyengék vagyunk hozzá...

*

Rajshasónó és Jajmkipürre rendes szokás szerint a belzi rebbehez utazott Chájeml és csak a sátoros ünnepre jött haza. Két barátja meglátogatta ekkor a szükóban s az ünnepi csokor növényeinek mély jelentőségét fejtegették. Sára asszony hallgatta, majd megjegyezte:

— Kedves emlék..., most tíz éve, hogy jegybe léptünk és a sadchen összehasonlított bennünket az eszroggal és lülovval.

— Nagyon szép hasonlat — mondá az egyik vendég —, nagyon illik Chájeml barátunkhoz az eszrog, amelyet a Tóra „*pri écz hódor*”-nak nevez, viszont a Tóra jelképe is „*écz chájim*“, tehát Chájeml nagy talmudtudásával hasonlít az eszroghoz, melynek úgy íze, mint illata kellemes...

— És a lülovról mit mond a talmud? — kérdi Sári.

— Nem a leghízelgőbben: nincs semmi illata...

— Akkor miért mondják a bróchet a lülovra...?

— Azért, mert az a leghosszabb, ezzel szemben mondják: „*eszrogot bencsolni*”, mert az a legkedvesebb...

— No, akkor a hasonlat nem jó mert mit ér a Chájeml tudása, ha..., no de most nem beszélek erről...

*

Igy múltak el az évek. Két gyermekük született, egy fiú és egy leány. Eltökélt szándékuk volt, gyermekeiket vallásosan nevelni, de a mindennapos nézeteltérések és differenciák, melyek néha nagy családi perpatvarrá fajultak, igen kedvezőt-

Finom férfi és női szövetek
legnagyobb választékban, pontos és szolid kiszolgálásban kaphatók
Konkurrencia nélküli árak!
Szabad megtekintés!
Vásárlási kényszer nélkül!
Vogelmann Móric
Bratislava, Széplak-u. 23.

POLLÁK SAROLTA *KOZMETIKAI INTÉZETE*
ANDRÁSSY UT 32. SZÁM I. EMELET.
__Legmodernebb módszerek:__ ráncok, pattanások, nyitott porusok kikezelésére. __Hajszálak__, szemölcsök, szeplők kiirtása villannyal. Helyisoványitás. Fagykezelések. Quarz. __Miracle__ hajeltávolitószer szétküldése utasitással. — __Miracle__ szépségápoló szerek.
KÉRJEN PROSPEKTUST! DIJTALAN FELVILÁGOSITÁS!

len kihatással voltak a gyermekekre nézve, de különösen demoralizálta a fiú nevelését. A fiú látva a szülők közötti diszharmóniát, nem engedelmeskedett apjának-anyjának és rossz útra térve, vallástalan társaságba keveredett, ahol teljesen elzüllött. Ez persze óriási fájdalmat okozott szüleinek, akik belátták, hogy nagy részben ők ebben a hibásak.

Bánatukban elmentek a rebbehez. Sári sírva könyörgött neki, hogy segítse ki őket ebből a nagy bajból.

— Hallgassatok ide, — szólalt meg a rebbe — elbeszélek nektek egy kis történetet. Pár héttel ezelőtt jött hozzám 2 ember és előadták, hogy évekkel ezelőtt közös üzletbe társultak, de mivel pénzük nem volt, egy harmadik tőkepénzes társat vettek magukhoz, aki messze lakván, csak elszámoláshoz szokott oda jönni. Egyszerre hirül adják neki, hogy a két társ összeveszett, az üzletet elhanyagolják. Erre megijedt, pénzét féltette s odautazott. Erélyes és szigorú elszámolást követelt, melynek megtörténte után, bejelentve kilépését, pénzét kivette és otthagyta őket. A 2 társ kétségbeesve hozzám fordult tanácsért. Én egész egyszerűen ajánlottam nekik, hogy először önmaguk között állítsák vissza a békét és ha ez megtörténik, akkor a harmadik társ majd ismét visszaadja pénzét és az üzlet megint fellendül. Igy történt és most minden rendben van.

— Ugyanez az eset nálatok is — mondá a rebbe. Tudjátok, hogy az emberben három társ van: az apa, anya és az Örökkévaló, aki az embernek lényegét, az i'teni szellemet adja, mely nélkül az ember mit sem ér! Most tehát a két társnak, a szülőknek feladata, hogy a társasvagyont, a *gyermeket* gondosan és lelkiismeretesen kezeljék, nehogy a harmadik társnak bizalma megrendüljön! Ha a szülők azonban veszekednek egymás közt, mely által a harmadik társ vagyonát féltve, kilép a társas viszonyból és a gyermek magára hagyatva elpusztul. Ezért az én tanácsom: *honoljon béke köztetek!* S biztosítlak benneteket gyermekeim, hogy a békével a sechina fényének glóriája is bevonul hajlékotokba: minden ismét jóra fog fordulni...

Áhitattal hallgatta Chájeml és Sára a rebbe bölcs szavait, melynek követését megigérték. Mindinkább engedékenyebbek lettek egymással szemben, csend lett a házban. És megtörtént a nagy csoda is, amit a rebbe megjósolt. A fiú megbánta viselkedését, rendes és vallásos ifjúvá lett. A legközelebbi *Chajl hamaj'éd*-on pedig szülei örömére eljegyezte magát egy derék, vallásos család leányával.

Guttmann József

FIATAL LEÁNY többéves irodai gyakorlattal bármilyen elhelyezkedést keres. „Szombattartó leány.“

Magyar zsidó hitfeleinkhez!

Most, amikor olyan gondterhes, nehéz időket élünk, ujból felekezetünk áldozatkészségéhez kell fordulnunk, mert a mai súlyos gazdasági viszonyok mellett hitközségeink nem tudnak eleget tenni feladataiknak, amelyek reájuk hárulnak azokkal a hittestvérekkel szemben, akik segítségre szorulnak, s akiket a legutóbbi évek óta mindinkább növekvő tömegekben kell legelemibb életszükségleteikkel ellátnunk, hogy éhen és hajléktalanul el ne pusztuljanak. Ehhez a nehéz helyzethez hozzájárul most még az is, hogy nagy számban jönnek ide Németországból menekülő és átutazó olyan hitsorsosok, akiket miután itt letelepedniök nincs módjukban és miután teljesen vagyontalanul érkeznek ide, innen tovább kell segítenünk, hogy valahol máshol, határainkon túl, próbáljanak elhelyezkedni. Ezeknek a szerencsétleneknek száma már eddig több százra ment s ha mi hazai zsidóságunk nehéz gazdasági viszonyai miatt nem is tudjuk azt megtenni, hogy mint más országok, nagy összegeket gyüjtsünk a német zsidóság javára, annyit legalább kötelességünk megtenni, hogy megfelelő alapot teremtsünk, amelyből őket is megsegíthessük. Tudjuk, hogy ma mindenki mennyire érzi az idők nehéz járását, tudjuk, hogy mindenkinek jövedelme megcsappant, de itt oly kötelességről van szó, amely elől nem zárkózhatunk el és amelyet még megerőltetés árán is teljesítenünk kell. Bizalomteljesen számitunk hittestvéreink megértő áldozatkészségére és kérjük, hogy adományaikat sürgősen juttassák az intéző bizottsághoz a Pesti Izr. Hitközség címére (Budapest, VII., Síp-utca 12.)

Budapest, 1933. október havában.

Az intéző bizottság:

Frankl Adolf s. k.
felsőházi tag,
az Orthodox Központi Iroda elnöke.

Stern Samu s. k.
m. kir. udvari tanácsos,
az Izraeliták Országos Irodája és
a Pesti Izr. Hitközség elnöke.

Hitközségek figyelmébe!
Elsőrendü családból származó fiatal nős, kitünő szónok (maggid) magyarul iselőadási, hitoktatói (*melamed*) stb. teendőket együttesen is a legszerényebb, javadalmazásért elvállal. Megkereséseket „Tartalmas" jeligére.

— A BÉCSI BÉSZ JAKOB-ISKOLA annak közlését kéri, hogy az intézet téli szemesztere f. hó 15-én kezdődik. Ünnepélyes megnyitó 16-án d. u. 5. (Cím: Wien II., Leopoldgasse 26.)

Zsidó küldöttség a hercegprimás előtt

A *Zs. U.*-nak jelentik: *Serédi Jusztinián* Ő Eminenciája a napokban bérmakörútján Nagyorosziban volt, mely alkalommal a kerületi izraelita hitközség küldöttségét Deutsch Manó balassagyarmati rabbi vezette a hercegprímás elé. A rabbi megkapó köszöntő beszédére — mely a hercegprímásra szemlátomást mély hatással volt — többek között a köv. mondotta: *A pozitiv vallások összes hű követőinek a szeretet jegyében kell egymásra találniok, hogy kicsiny hazánknak javát szolgálhassák.* A hercegprímás igen szívélyesen elbeszélgetett a küldöttség tagjaival s külön megköszönte a rabbinak fáradozását, hogy eljött elébe a küldöttséget vezetni.

A frankfurti jesivának Fiumébe való áthelyezése

Érdekes és a mai helyzetre jellemző értesítést kapunk Fiuméből. Az értesítés szeptember 25-éről jelenti:

„A fiumei orth. hitközség vasárnap nagy lelkesedéssel megválasztotta rabbijává, dr. Joszef Breuer (Frankfurt a/M) rabbit, ki egyúttal az ottani nagy jesivát Fiuméba szándékozik áthelyezni. Székfoglaló valószínűleg Chesvon közepén lesz. S. K.”

Ez a hír azt jelenti, hogy Németországban tarthatatlan a helyzet. Ugyanaz történik tehát, mint a zsidó történet számos esetében 1298-ban a *Ros*-nak menekülnie kellett Németországból és Spanyolországba tette át jesiváját. A kozáklázadás alkalmából 1648-ban a *Sach* Oroszországból Morvaországig jutott. A babilóniai gaoni iskolák az elnyomás következtében feloszlottak és Spanyolországban támadt új Tóraközpont...

Az „Israelit” is regisztrálja a hírt, de hozzáfűzi, hogy ennek dacára Frankfurtban a jesiva tovább fog működni.

ישיבת ק"ק פאסטא
סדר הלימוד פיר דען ווינטער־זמן הבע"ל:
שיעור פשוט חולין מפרק גיד הנשה, שיעור
עיון סוגיות במס' חולין, אורח חיים הלכות
שבת, יו"ד תערובת, משניות מועד, חומש רש"י
ותהלים עם רש"י, ספרי מוסר, עראָפפנונג
אי"ה ביום ב' חשון הבע"ל; צוגלייך חנוכת
בית המדרש לבחורים. גלייכצייטיג ווירד דיא
מענזא עראָפפנעט.

A putnoki jesivában
a téli zemán kezdete: Rajs-chajdes Chesvon. Jelentkezni lehet: **Teitelbaum H. főrabbinál** Putnok.

Csodás történet egy kabalisztikus műről

Alábbi történet akármilyen legendaszerüen hangzik is, nem a középkorban történt, hanem napjainkban, a háború befejezését követő zavaros időknek lelkeket megbolygató forradalom őszén, s szóról-szóra igaz. Akikkel az esemény megtörtént, azok beszélték el nekem a napokban:

— Egy gazdag bácskai faluban volt barátomnak elég jómenetelü üzlete. Nagyon kedvelték a szorgalmas, törekvő, becsületes kereskedőt, aki idővel szép vagyonra tett szert. Évek hosszú során nem volt a faluban semmi kifogás ellene, csak amikor elvesztettük a háborut, akkor egyszerre ő és még néhány hittestvére lett minden bajnak az okozója. Hiába teljesítettek fiai önfeláldozó katonai szolgálatot, néhány lelketlen uszító felbujtására teljesen kiüríttették gazdag raktárait, kifosztották szépen berendezett lakását. Egyórai vandál pusztítás tönkre tette egy egész emberlélet munkájának gyümölcsét. Hasztalan volt az egész falu az ő lekötelezettje, számtalan szívességekért: a baj órájában senki sem jött segítségére és így boldog volt barátom, hogy saját és családjának puszta életét megmenthette. Igy érkeztek, úgy ahogy voltak egy szál ruhában a tél elején, vagyon és kereset nélkül, egyik ismerősük házába.

— Néhány hét mulva, amidőn a kedélyek kissé lecsillapodtak, tönkre ment barátunk vissza merészkedett egykori boldogságának helyére, talán megmenthet még valamit a nagy pusztításból. Leírhatatlan az a lelki fájdalom, melyet a nagy pusztaság és sivár falak láttára érzett. Mindent elvittek és amit nem használhattak, azt szétrombolták. Még az ajtófélfákat is széjjel törték. Legnagyobb szívfájdalmat azonban az okozott neki, hogy drága szent könyveit, melynek semmi hasznát nem vehették, széjjeltépték és a szemétdombra szórták. Siránkozva szedegette ki a megszentségtelenített drága foszlányokat az érdemtelen helyről. Annál nagyobb volt azután az öröme, amikor a megcsonkított lapok között egy sértetlen könyvecskét talált. Kivette, megtisztította és megcsókolta az egyetlen megmentett szent könyvet. Kiváncsian nyitotta fel, melyik könyv menekült meg a barbár kezektől, s ime: „Reziél hamal'och" czimű kabalisztikus mű volt. (Ez a könyv a kiadó előszava szerint áldást hoz, ha a pénzszekrényben tartják.)

— Szorult szívvel várták anya és gyermekek a családfőt. Mit hozott apa — ostromolták kérdésekkel. Ő azonban csak hallgatott és kivette zsebéből a talált ereklyét. Éles sikoly hagyta el a könyv láttára az asszony ajkát s a könyv után nyult. Reszkető kézzel kezdett benne lapozgatni és egymásután szedegette ki a szentkönyv egyes lapjai közül a „kékpénzt": hat darab ezres bankót. Mert csak ő tudta, hogy ebben a könyvben tartogatta az ő külön megtakarított pénzét. Leírhatatlan volt a család öröme. Elmultak a téli gondok és még maradt is elegendő egy új exisztencia alapítására.

Hermann Ignác

A szászrégeni orth. hitközségből kivált „neológ" hitközséget feloszlatták

Kolozsvárról jelenti tudósítónk: Amint a „Zsidó Ujság" annak idején megírta, a mintegy 400 tagot számláló szászrégeni orthodox hitközségből a mult év nyarán kb. 40 tag, kisiparosok és vásárosok, gabellakérdés és választási viszályból kifolyólag kilépett, s „occidental" elnevezéssel — mely névvel a román kultusztörvény a nem-orthodox hitközségeket illeti — külön hitközséget alakított. Freund szászrégeni orth. főrabbi felkérésére az új hitközséget 45 orth. rabbitekintély *iszür* alá helyezte.

A miniszterium azonban az alakulatot jóváhagyta azzal a feltétellel, hogy a kilépettek az elhagyott hitközséggel szemben való összes adósságaikat rendezni tartoznak és a hitközség adósságaiból a reájuk eső hányadot átvállalják; a hitközségi vagyonból azonban — az alapszabályok idevágó intézkedéseinek megfelelően — nem részesednek.

Az új hitközség, melynek alapítója és első elnöke közben az orth. hitközségbe visszalépett, amúgy sem bizonyult életképesnek, tagjai a metszőn és imaházon kívül továbbra is az orth. hitközség intézményeit használták. Mindazonáltal az orth. hitközséget ezen szakadás, *mely nem hitelvi kérdés miatt történt*, válságba sodorta és mint precedens, országos vonatkozásban is fenyegető jelleget öltött.

Mindezek után most pontot tett a román kultuszminiszterium, mely az occidentál hitközséget, mivel a fentemlitett feltételeknek nem felelt meg, véglegesen feloszlatta. Amint hírlik, az orth. hitközség főrabbija és elnöksége ezen sok port felvert ügyet a legbékésebb szellemben maradéktalanul rendezni kívánja.

Szimchasz Tajró a régi Óbudán

Mint annakidején megemlékeztünk, néhány hónappal ezelőtt volt *Hirsch Amrom* néhai óbudai, majd hamburgi rabbi születésének századik évfordulója. Ezzel kapcsolatban és a *Szimchasz Tajró* alkalmából időszerű feljegyezni a következőt:

Hirsch rabbi óbudai működése alatt az akkori óbudai plébánossal, Cselka Ferdinánddal igen jó barátságban volt, amely akkor is tartott, amikor Cselka később az esztergomi káptalannak tagja lett. Még plébános korában barátját igen érdekes módon lepte meg, Szimchasz Tajró alkalmából. A plébános ugyanis vezetője volt az óbudai hadastyán (veterán) egyletnek, amelynek tagjai az olasz- és porosz-osztrák háborukban résztvettek. Az egylet tagjainak meg volt a joguk, hogy kivonulhassanak katonai ruhában, oldalfegyverrel, saját zászló alatt. Egy Szimchasz Tajró ünnepén, azzal lepte meg a főrabbit, hogy rendeletére a hadastyánok egy díszszázada és énekkara a templomudvarban felsorakozott és valahányszor felhívták a Tórához a vőlegényeket, díszlövéseket adott le és a zenekar rázendített a himnuszra. Az i'tentisztelet után pedig a díszszázad zenével kisérte haza a Tóra vőlegényeit. — Ez a szokás egész addig divott, amíg a hadastyánok katonai ruhában való nyilvános megjelenése be nem lett tiltva, a 90-es évek végén.

Butorok: kombinált szekrények, rekamierek, hangulatlámpák, hálók, ebédlők, uriszobák, konyha- és előszoba-butorok, kárpitosáruk nagy választékban **Olcsó árak.**
RENNER TESTVÉREK butornagykereskedők VI., Nagymező-u. 31
Szombaton zárva. Fizetési kedvezmény.

A németországi katasztrófa

Nem vehettek kapóreszt – Hivatalos szakitás a ritualitással – Árja és nem-árja . . . — Mit mond az orthodoxia szócsöve? – A német áruk bojkottja külföldön

Németországban a mostani viszonyok mellett nem lehetséges a szokásos módon levágni a baromfit és azért a rabbiságok Jajm-kipür előtt felhívták a közönséget, hogy *kapóresz* levágása helyett gyakoroljon jótékonyságot a szegényekkel, s a kapóresznek megfelelő összeget adja jótékony célra.

A berlini hitközség hivatalos lapjában hét mészáros közli, hogy csak oly barmokból árulnak húst, amelyek a birodalmi törvény értelmében előzőleg kellően el lettek kábítva villanyossággal és azután kipróbált metszők által rituálisan le lettek vágva és átvizsgálva. Ez természetesen hivatalos szakítás a kasrusz szabályaival.

A „Juristische Wochenschrift" folyóiratban egy jogász azt a kérdést veti fel, hogy miért ne lehessen az új Németországban az árja és nem árja vegyes házasságot felbontani azon okból, hogy az árja házasfél félreértésnek áldozata annyiban azt hitte, hogy az ő házasfele csak vallásban különbözik és ime most megtudta a faji kérdés fontosságát és azt, hogy a fajkeverődés hazaárulás számba megy. A jogtudós szerint egész jól lehetne ilyen alapon felbontani a vegyes házasságokat. Csak azirán vannak kételyei, vajjon akkor is eleget kell tenni a válásnak, hogyha ezt a nem-árja házassági fél kivánja.

A németországi helyzetre legmegbízhatóbb reflektor a Frankfurtben megjelenő orthodox lap. Megrázó erejű a rajshasonoi szám vezércikke, amely rámutat arra, hogy a mai német zsidók érzik csak igazán az *„Ün'szane Tajkef"* ima szavát: Ki fog meghalni kard által? ki éhségtől? ki szegényedik el? ki süllyed le? kinek lesz nyugalma? ki lesz bolyongásra kárhoztatva? — A legnagyobb megbotránkozással regisztrálja az *„Israelit"* az általunk is már üres fenyegetésnek nevezett határozatát az antiszemitizmus elleni ligának, hogy Einstein professzor elpusztítása esetén tuszokat szednek Franciaországban s azokat fogják megölni. — A horogkeresztes lapok közlik Mussolini orgánumából, a *„Popolo de' Italiá"*-ból azt a cikket, amelyben az van, hogy a cionista kongresszus bebizonyította, hogy a marxizmus és zsidóság egy. A leghatározottabban ki kel ezen, Hitlerországban végzetessé válható beállítás ellen és hangsúlyozza, hogy a cionizmus még nem a zsidóság, hogy sem a cionizmus, sem a zsidóság nem azonos a marxismussal, sőt a vallásos zsidóságot az ateista szocializmustól mérhetetlen távolság választja el. — A prágai cionista kongresszuson az egyik előadó, dr. Ruppin, azt adta elő, hogy könnyedén lehetne ezer küldözött németországi zsidócsaládot Palesztinába letelepíteni. Az *„Israelit"* azt kérdi tőle, hogyha olyan kitünő terve van, miért nem árulja el és miért tűri, hogy már Palesztina is telve van német emigránsokkal, akik nem tudják nappal, hol hajtják le fejüket este.

Genfben tanácskozás volt Wise, amerikai reformrabbi elnöklete alatt a németországi áruk bojkottjáról. A konferencián résztvettek az Aguda részéről is lengyel kiküldöttek. Ez természetesen rendkívül kellemetlen az Israelit-nek s azért hangsúlyozza, hogy nem mint az Aguda képviselői jelentek meg. Egyébiránt óvja a lengyelországi rabbikat, hogy semmiképpen se tegyék meg, amit hitközségeik egy része követel tőlük és ne mondjanak chéremet azokra, akik német árukat vásárolnak. — Lengyelországban ugyanis oly nagy a németgyűlölet, hogy most a német áruk bojkottálása ott hazafias tett számba megy.

SÜLTEKHEZ ÉS
MÁRTÁSHOZ
DESSERTHEZ ÉS
KALÁCSHOZ
GAZDASÁGOS ÉS KIADÓS

A כשר
Ceres

100%-OS TISZTA
NÖVÉNYZSIR

HIREK

NAPTÁR

Szerda: *Erev Szükajsz*
Érüv-tavsilin
א׳ב׳ דסוכות *(csütörtök-péntek)*
Ünnep beköszöntése (Bpest): 5.15
Péntekesti gyertyagyujt. „ 5.—

Sabosz Chajl-hamaj'ed (Kajhelesz)
שבת kimenetele (Bpest) 5.55

— Vasárnap, hétfő, kedd: *Chajl-hamaj'ed*—

Szerda: *Hajsáno-rabbó*
Érüv-tavsilin
שמיני עצרת, שמחת תורה
(Csütörtök-péntek)
Első napon **mazkir** és **gesem-bencsolás**
Ünnep beköszöntése (Bpest): 5.—
Péntekesti gyertyagyujt. „ : 4.45

Sabosz-Berésisz, Tisri 24
Rajs-chajdes bencsolás, Borchi nafsi
שבת kimenetele (Bpest): 5.40
(Rajs-chajdes: *péntek-szombaton* lesz)

A סוכות alkalmából előfizetőinknek és barátainknak vig ünnepet שמחת יום טוב-t kivánunk.

Lapunk legközelebbi száma א״ה f. hó 20-án jelenik meg.

— HÉBERBETŰS LAP, MELY JAJMKIPÜRKOR MEGJELENT! Botrányos esetről adnak hírt Varsóból. Az ottani zsargon nyelvű szélső szocialista lap megjelent Rajshasonókor és Jajmkipürkor is! Ez az első eset, hogy a szovjetoroszországi lapokon kívül más héberbetűs ujság megjelent a legszentebb napon.

— A LEÁNYNEVELÉS KÉRDÉSÉHEZ. (Levél.) Örömmel látom, hogy az *orth. leánynevelés problémája* végre kinötte magát, élre került, s a *Zs. U.* szept. 8-i számában vezércikk lett belőle. Ez már idők jele *(miczvasz asszé s'hazman gromo)* mert ha nem történik valami e téren hamarosan, úgy *(nósim p'türajsz)* az a komoly veszély forog fenn, hogy a Tóra szellemétől teljesen függetlenítik magukat még vallásos házak leánygyermekei is. Mert *„májim én baj"*, ha nem tanulnak Tórát, az még nem volna baj, de *„mechósim v'akrabbim, jes baj"*, az már azután nagy baj, ha a Tóra helyett a külvilág álkulturájának kígyómérgét szedik magukba. Most már azt szeretném látni, ha a leánynevelés lekerülne az élről, be a lap belsejébe (*kol kvüdo bász melech p'nimo*), egy kis hírecskébe, mely beszámoljon a probléma mikénti megoldásáról. Talán üdvös volna, ha a főt. Közp. Rabbibizottság foglalkoznék a kérdéssel, s valamelyes megoldást találna. Azt mondják: *„das Kind muss einen Namen haben"*, de a lényeg a fontos, nem a név. Hivják, ahogy akarják, de hívják — életre! *Günsberger Fülöp.*

— A BURGENLANDI ORTHODOXIÁBÓL. A *kismartoni* orth. hitközség legutóbb rendkívüli közgyűlésen tárgyalta az ausztriai hitközségek azon ismeretes felhívását, hogy Burgenland hitközségei csatlakozzanak az *Ausztriai Zsidó Hitközségek Szövetségéhez*, amely tudvalevőleg nem orthodox. A közgyűlés ezen felszólítást, ill. indítványt elvetette és kijelentette hogy továbbra is a burgenlandi orth központi iroda égisze alatt kiván orth. szellemben működni.

— EGY FURCSA ORTH. HITKÖZSÉG Reich Sámuel verbói főrabbi egy szlovenszkói lapban szinte hihetetlen képet fest egy orthodox községről: Fent ül a templomban első helyen egy ügyvéd, aki egy svéd keresztény nőt vett el, ugyancsak fent ül egy öregember, akinek két leánya van kitérve, és aki az elmult Sovüajsz ünnepen műszaf után a zsinagógából elsietett, mert unokája esküvője volt a katholikus templomban. Továbbá ott reprezentált egy szállodás, akinél csak megbízható chazer-étel kapható.

— A BALMAZUJVÁROSI JESIVA Rajs-chajdeskor megnyílik, a köv. tananyaggal: *Siür* szügjok P'szochim- és Kidüsinben, *Neben-siür* P'szóchim és N'dórim, *Jajre-déo* Bószor b'chólov és Taarüvesz, *Ajrách-chájim* Hilchajsz Saábosz. Minden szombaton az egész szidro, Rasi- és kommentárokkal. — A jesiva legutóbb befejezte *Chülint*, melyre Fried főrabbi és az idősebb bócherok kitünő *hadront* mondtak.

x VAN MÁR SORSJEGYE?... Ha nincs, siessen venni, vagy rendelni bármelyik főárus'tónál, mert az új osztálysorsjegyek szenzációs nyereményei, kiváló nyerési esélyei miatt, óriási keresletnek örvendenek. A huzások október 14-én kezdődnek. Mindenkinek és minden egyes sorsjegynek egyenlő az esélye!

— VÉRT ÉS PAIZS. Ilyen címen 64 oldalas könyvet írt *Fischer Fülöp* sárospataki főrabbi, válaszul Bangha páter és mások által az *„érdeklődő művelt zsidó közönség..."* számára a nyár folyamán a fővárosban tartott misszionárius előadásokra. Készségesen elismerjük, hogy *Bangha* és társai a legkonciliánsabb hangon szóltak a zsidóságról, sőt sokhelyütt a szeretet szíveket és lelkeket megejtő hangjain beszéltek. De ez a körülmény nem lehet ok arra, hogy a zsidóság részéről teljesen viszonzatlanul hagyják ama fejtegetéseket. Mert éppen azoknak az előadásoknak konciliáns, behízelgő módja legalkalmasabb volt arra, hogy kisebb vagy nagyobb mértékben hatást gyakoroljon *ingadozó* hitfeleknek lelkületére, sőt bizonyos fokig, más, kellő tudományos felkészültséggel fel nem vértezettekre is. Így tehát kettős kötelezettség hárul Izráel legszentebb kincseinek hivatott őreire, hogy a nyilvánosság előtt, de mindenekelőtt saját hitfeleik számára és az ingadozóknak megerősítésére kifejtsék, hogy nem holmi vak csökönyösség és megátalkodottság tartja meg a zsidókat hűségükben, páratlan martiriummal megőrzött és megszentelt vallási örökségük irányában, hanem higgadt, megfontolt meggyőződésen alapuló legszentebb eszményies ragaszkodás! — A mű 1 pengőért kapható: *Schwarcz Lipót* könyvnyomdájában *Kunszentmiklós.*

A Magyar Királyi
Osztálysorsjáték
főárusitói kérik
hogy mindazok, akik a postán küldött sorsjegyek árát még nem egyenlitették ki, sziveskedjenek a megfelelő összeget azonnal megfizetni, mert a nyereményigény csak ugy biztositható, ha a sorsjegyek ára a hivatalosan megállapitott 30 fill. költségátalánnyal együtt a huzás előtt kiegyenlittetett.
Aki azonban bármely oknál fogva a sorsjegyeket nem akarja megtartani, sziveskedjék azonnal visszaküldeni az illetékes helyre, mert az idejében ki nem fizetett sorsjegyek semmi jogot nem biztositanak, a főárusitóknak azonban kárt okoznak, ha azokat nem kapják vissza.
A huzás október 14-én kezdődik.

Uj év! Uj szerencse!
Nagy szerencse érheti Önt az uj évben, ha nálunk vesz részt az osztálysorsjátékban.
Főnyeremény szerencsés esetben
500.000 P
Minden második sorsjegy nyer
Rendeljen tehát sorsjegyet
Weisz Béla és Társa
bankház, főelárusitónál
Budapest, VII. Wesselényi-u. 18.
Sorsjegyek osztályonként

Egész	Fél	Negyed
24·— P	12·— P	6·— P

Huzás okt. 14. és 17.-én.
Szombat és ünnepnap zárva.

— A KIBŐVITETT BPESTI ORTH. SZERETETOTTHON FELAVATÁSA. A budapesti orth. Chevra Kadisa fáradhatatlan elnöke: dr. Friedmann Izidor és lelkes munkatársai ügybuzgalma folytán a Városmajorban levő orth. Aggokházát lényegesen megnagyobbitották. *A Szeretetotthon most már teljesen meg fog felelni a kitűzött célnak, mivel a felvevőképessége jelentékenyen növekedett.* Az avatóünnepség vasárnap délután folyt le, melyen óbudai Freudiger Ábrahám hitk. elnök; a Chevra előljárósága és választmánya, valamint a rabbiság csaknem teljes számban megjelent. Ünnepi beszédet mondtak: dr. Friedmann Izidor elnök, Sussmann Viktor és Grosz J. József rabbik, dr. Ábrahámsohn főtitkár. *A kibővitett intézetben máris több szegény ember talált elhelyezést.*

— AZ UJ ESZTENDŐ REMÉNYE. A félelmetes napok áhitatától áthatva, erős a hitünk, hogy ha a szenvedők sokszor lesujtva érzik magukat, l'ten kegyelme megnyilatkozik *„és megkönyörül rajtuk."* A három, idézőjelbe tett szó héberül: **ותרחמם,** ami számbeli értékben megfelel az (5)694-es évnek. Erre *Bernath Sámuel* bpesti kántor hívta fel a figyelmünket. — Spitzer Éliás füzesgyarmati kántor is közöl egy jó *pratot* **שמחה לארצך** : „öröm tölti be országunkat."

— RABBIVÁLASZTÁS. A kolozsi orth. hitközség *Wald Szimcho* kolozsvári egyleti rabbit egyhangúlag főrabbijává választotta.

— HALÁLESETEK. *Pozsonyban* rövid betegség után elhunyt Rajshasónókor Grünwald Róbert, 50 éves korában. Vallásossága, szerénysége és nemes tulajdonságai által közkedveltségnek örvendett. Felesége és négy gyermeke gyászolja — *Füleken* hirtelen elhunyt a néhai szerdahelyi rabbi fiának R. Aharon Büchlernek özvegye *101 éves korában.* Utolsó napjáig egészséges volt. **תנצב״ה**

— A GALANTAI „CHABÜRASZ TALMIDIM" javára befolyt összegek: Wosner Gyula Bpest (gyüjtés) 13.50, Müller Béla Sopron (gyüjtés) 13.50, Berkovics Arnold Vác (gyüjtés 2 tétel) 32.40, Rosenthal Jenő Miskolc (gyüjtés, 3 tétel) 22,50, Haberfeld Jenő Szombathely (gyüjtés, 2 tétel) 36, Klein József Kisvárda (gyüjtés) 3, Steiner Emil Cell (gyüjtés) 2.50, Friedmann Efrájim Ujpest (gyüjtés, 2 tétel) 6.60, ifj. Weisz Miksa B.-gyarmat (gyüjtés) 9.10, Weiszberger Sámuel és Jakab Hajduszovát 10, Hoffmann Sándor Csorna (gyüjtés) 8, Kesztenbaum Márkusz Kisvárda 6, Weiszberger Dávid Szakály 5.50, Eckstein Adolf T.-bálint 1.50, Sussmann Simon Bpest 12, Klein Testv. KKfháza 4, Reiner Lipót Bpest 1, Fischl Lajos Bpest 0.60, Klein Lázár Félegyháza 7.30, Weiszberger Jakab HSzovát 5.

WEISZ MENDEL-nél a סוכה-ban is csak 1.30 a 4 fogásos orth. כשר menü

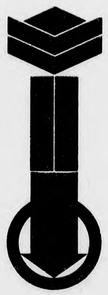

VII. Wesselényi u. 18
(Kazinczy u. sarok)
Cimre ügyelni!

ÓVÁS!

A lapokban közzétett **„Orthodox Internátus, Vác"** hirdetéssel kapcsolatban kötelességünknek tartjuk figyelmeztetni hittestvéreinket, hogy a nevezett intézmény és étkezdéje **nem áll a mi felügyeletünk alatt.**

Silberstein Dávid
orth. főrabbi
A váci orth. izr. hitközség
előljárósága.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronként 1 P.)

Weber Editet Stomfáról eljegyezte *óbudai Freudiger Norbert* gyáros, Budapest.

Heimlich Szerénke Hajdúböszörmény, *Rosenfeld Lajos* Kántorjánosi, jegyesek.

Neuhaus Mirjam Bratislava, *Friedmann Izidor* Göls-Wien, jegyesek.

Grünfeld Irénkét Hajdúböszörményből eljegyezte *Grosz Lipót* bőrkereskedő, Putnok.

Winkler Szerénkét, Winkler P. sárvári főkántor leányát eljegyezte *Reich Mihály*, Budapest.

Patai Éva, dr. Patai József főszerkesztő leánya Jeruzsálemben házasságot kötött *Hirsch Alfréd Leónnal*, a palesztinai kormány jeruzsálemi közműveinek mérnökével.

A galantai „Ch. T.", Teltsch Albert Vác — Duschinsky Izsák Bratislava eljegyzéséhez szivélyes mazeltovot kiván.

Paszita. Popper Géza és neje szül. Herskovics Rózsi, ezúton tudatják ismerőseikkel és jóbarátaikkal, hogy újszülött fiúgyermekük *brisz-milója Chajl hamaj'éd* vasárnap reggel 8 órakor a Vasváry Pál u. Sasz-chevra templomában lesz megtartva. (M. k. é. h.)

***Gestetner Imre* (Amrom) Ujpest, Király-u. 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszertőzsdetag. *Mindenféle órák, arany-, ezüst-, brilliánsáruk alkalmi áron való megbizható beszerzési forrása.* Kivánatra választékot küld.**

בישיבת הרה״ג אב״ד דק״ק פאפא
יקבלו בחורים המתמידים בלימודם במספר מוגבל ארוחתם במעונא מקופת חברה בחורים, הרוצה לזכות בזה יודיע זאת במוקדם על תיו דלמטה, שיעורים לזמן החורף הבע״ל: שיעור עיון סוגיות, שיעור פשוט חולין, או״ה הל׳ שבת, יו״ד הל׳ טרפות.
Gottlieb S. jesivagondnok, Pápa, Petőfi-u. 17.

Galantán közel az állomáshoz ujonnan, elegánsan berendezett, szigoruan **orth. kóser vendéglő**
Jó, izletes házikoszt. Utasoknak nagy árengedmény. **Lakodalmakat legolcsóbban vállalok!**
EHRENWALD LIPÓT
vendéglős, és bornagykereskedő.

Két Sabosz-Hagódajl között

Történet a XVI. századból 8.

Reb Nószon kis vártatva folytatta:

— Hosszas tanácskozás után elhatároztuk, hogy visszamegyünk a kincsért, illetőleg valakit visszaküldunk. En vállalkoztam. Erre Rachel, aki két hónappal előbb a feleségem lett, elkezdett sírni, zokogni és tiltakozni. Azt mondta, van nekünk elég pénzünk arra, hogy bizonyos ideig megéljünk. De jaj, ezerszeresen jaj, hogy a penz vágya erosebb volt bennem feleségem iranti szeretetemnél és elhatároztam, hogy mégis visszamegyek. Vissza is mentem, berontottam a házba, kivettem a kincset, de közben nyomára jöttek a mi szökésünknek és kezdtek üldözni. En menekültem és szerencsésen elértem a partot. A hajó még egynéhány száz lépésre volt a parttól. Egyszerre azt veszem észre, hogy a hajó előtt több, marcona kinézésü, sötéttekintetü ember jár. Ezek voltak az inkvizició emberei. Hiába akartam beugrani a tengerbe és elérni a hajót, megfogtak, letepertek, elvették a kincset és foglyul ejtettek. A hajó pedig elindult. Ráchel velőkig ható kiáltással összerogyott. Ezt a kiáltást azóta sem felejtettem el. Minden pillanatban ujra és ujra hallom...

Ezeket az utolsó szavakat már mintegy önkívületi állapotban mondotta, leengedte a fejét, viaszsárga lett az arca, erre a fiú elkezdett sírni és jajgatni: Drága mesterem, ne haljon meg, ne hagyjon itt. Az öreg felvetette szemét és ránézett a fiura, majd mosolyra derült és azt mondotta neki:

— Hát te még itt vagy? Ne félj, ez éjjel még nem halok meg, ha csak I'ten másképen nem határoz, mert még sokat kell elbeszélnem...

Pár percnyi szünet állott be, az öreg erősen pihegett, hörgött, úgy látszott, hogy a lélek nemsokára kiszáll belőle, Zánvele ott állott mellette és feszült idegzettel leste a bekövetkezendőket. Az öreg azonban megszólalt csendesen:

— Elmondjam-e neked tovább az én szenvedéseimet? Talán többet is mondtam eddig, mint amennyit ifjú lelkületed elbír. El akarom neked mondani, hogy az üldözők elfogtak, lehúzták rólam ruháimat és börtönbe vetettek. Hosszú éveken át sínylődtem ott, elzárva I'ten szabad levegőjétől. Azután végre kiengedtek, de teljesen ki voltam fosztva. Rendes ruhám nem volt, ezért csak éjjel mentem, azt sem tudtam, hová és kerestem övéimet. A rossz táplálkozás, a ruházat fogyatékossága megboszszulta magát, egyre gyengébb lettem. Amikor bolyongásomban a spanyol határt átléptem, éreztem, hogy tovább nem birom, elhatároztam tehát: kéregetni fogok, hogy legyen száraz kenyerem. Amikor egy ház elé érkeztem, összeestem, bevittek és csak napok multán ébredtem fel, kiderült, hogy kolostorban vagyok. Ápoltak s amikor felgyógyultam és reméltem, hogy most már mégis felkereshetem családomat, kiderült, hogy nem engednek ki. Nézegették leveleimet, így látták, hogy egyik fivérem, S'lajmo Toledo tekintélyes ember és közben azt is megtudták, hogy én maranosz vagyok, azaz egy megkeresztelt zsidó. Ez elég ok volt lefogasomra és megkezdődött számomra a kolostori fogság. Kínpadra vontak, amíg bevallottam mindent és akkor ujra megkereszteltek. Nem tudtak velem mit csinálni, szabadon nem akartak engedni és erre állandó lakhelyemül ezt a cellát jelölték ki. Feltételül azt kötötték ki, hogy köteles vagyok azokat a héber könyveket, amelyeket ide behoznak, leforditani. Ugyanis azt hiszik, hogy ezekben a könyvekben olyan részletek vannak, amelyeket azután felhasználhatnak a zsidók ellen.. Egy áruló juttatja ide a könyveket, én lefordítom őket és mindazt, amit megírtam, a prior beviszi bizonyos hónapok után a püspöki székhelyre. Természetesen az igazságot írom meg és így tehát tudom, hogy működésemből a zsidókra semmiféle kár nem származik.

Az aggastyán elhallgatott, igen elgyengült és intett az ifjúnak, hogy vonuljon lakosztályába. Amikor ez vonakodott és ott maradt, Reb Nószon azt mondta neki suttogva, hogy ottmaradása esetén életével játszik, ami annál feleslegesebb, mert holnap még életben fogja őt találni. Következő nap Zánvele igen le volt csigázva, egész nap ki nem ment a fejéből, hogy a szomszéd cellában bezárt mestere a halálnak néz elébe. Sohasem volt még ilyen tapasztalata. Fiatal életében még nem volt alkalma igy megismerkedni a halállal. Gondolkodni kezdett: mit is tegyen? Elhatározta, hogy nem megy ki addig a kolostorból, nem használja ki az általa felfedezett szabadulási lehetőséget, amíg mesterét nem hozza ki a börtönből, akár élve, akár holtan. Közben bejött hozzá Clemens szerzetes és közölte vele, hogy üzenet jött a priortól. A prior azt írta, hogy legkésőbb 8 nap mulva visszajön és akkor felveszik majd Zanvelet ünnepélyesen az egyház kebelébe. Zánvele a hírt egész nyugodtan végig hallgatta. Clemens ezt a nyugalmat beletörődésnek vélte, illetőleg meg volt győződve, hogy az a sok tanítás, amelyben ő a fiút részesitette, végre eredményes lett és a cél, amelyre a fiúnak a kolostorban való tartásával gondoltak, el is lesz érve. Délután azt mondták neki, hogy menjen egy kissé sétálni, de ő kijelentette, hogy rosszul érzi magát, fáj a feje és aludni akar. Valóban el is aludt, mert a mult éjjeli élménye öreg mesterénél, egészen ráfeküdt az idegzetére.

Az est beálltával felébredt és számlálta a perceket, hogy ismét ott legyen a beteg aggastyán szobájában. Megborzadt arra a gondolatra, hogy talán már nem is él. A szobában barátságtalan csend volt. Félretolta az ágyat, kinyitotta az ajtót, belépett a mester cellájába. Odalépett hozzá, Rabbi Nószon látszólag élettelenül feküdt, de a fiú még érezte a lehelletét. Néhány perc mulva megfordult az öreg, ránézett a fiúra és azt mondta:

— Jó, hogy jöttél, drága Zánvele, mert búcsúznunk kell egymástól, bekövetkezett a távozás ideje, add ide a kezedet, hadd menjek át a túlvilágba egy *bar-jiszróél* (hittestvér) karjaiban. Most pedig ne sírj, ne könnyezz, hiszen én a szenvedés országából az örök üdv és béke honába vonulok, I'ten az én megváltóm és őrzőm, nem félek a haláltól s azért nyugodtan kérlek a következőkre: ha kimenekülsz ebből a kolostorból éjjel, akkor amennyire lehet, vidd magaddal az én tetememet, rejtsd el valamilyen barlangba, hogy azután alkalmas időben eltemesd *kever jiszroélbe*, mert testvéreim között akarok pihenni... Fiam ,édes fiam, szívemhez nőtt hűséges tanítványom, úgy érzem, hogy meg fogod találni a te szüleidet, akik örömkönnyek között fognak megölelni és úgy sejtem, hogy meg fogod találni az én fivéremet is, *S'lajmo Toledót*. Ha megtalálod őt, akkor említsd fel nevemet náluk, imádkozzanak értem...

Erre benyult köntösébe és kihúzott onnan egy kis héber könyvecskét és mondotta:

— Ha megtalálod fivéremet, add oda neki, hogy a családnak legyen emléke rólam, családi vonatkozású irások vannak benne, szó van benne több helyen Ráchelről, akitől a sors elragadott jórészt az én bűnömből, pénzhez való bűnös szeretetem következtében. Ha pedig nem találnád meg az enyéimet, akkor tartsd meg emlékül ezt a kis könyvet. Ha lehet, akkor vidd magadhoz a Tóratekercset, *mely a tied*, s amelyet hozzám behoztak; valamint azokat a — szekrényben elhelyezett — könyveket, amelyeket mint értékeseket félre tettem számodra.

Most elhallgatott az aggastyán, arckifejezése különös színt vett fel, szemei egyre merevebbek lesznek. Zánvele rádobta magát a fekvőhelyére és felzokogott:

— Mesterem, ne hagyjon el!

Az öreg mozgatta ajkait és inkább lehelte, mint mondta:

— Ráchel... bocsáss meg utolsó pillanatomban...

Még egy sóhaj..., felhangzik túlvilági módon a *S'má Jiszroél*, és Reb Nószon nem volt többé... *(Folyt. köv.)*

WEISZ MÓR

orth. kóser keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII. Dob ucca 22. --- Telefon: 42-3-65.

Ünnepek előtt nagy barcheszvásár!

Orth. כשר kakaó és csokoládé legfinomabb kivitelben.

Keksz, levestészták és ostyaáruk. Diabetikusok részére „levegő"-kenyér. Elsőrendü dessert és különlegességek.

Apróságok nagy emberekről

Vágujhely száz év előtti rabbijáról, az **Ajhel Dóvid** szerzőjéről, Rabbi Dóvid Deutsch jószívüségéről és jótékonyságáról csodákat beszélnek. Jótékonyságában s g'milüsz cheszed-tevékenységében mindig arra igyekezett, hogy ezzel kapcsolatban az előírt tórai törvényeket pontosan betartsa. Egyszer egy szegény asszony fordult hozzá kölcsönért, a rabbi megigérte neki, hogy segítségére jön, de egy feltétellel: ha zálogba adja neki a dunyháját. A rabbi a Szentírás előírására gondolt: „Ha zálogba veszed felebarátod éjjeli takaróját, naplemente után add vissza neki, mert ez az ő takarója mibe feküdjék". Az asszony belement a feltételbe s a rabbihoz elvitte a dunyhát zálogba. Estefelé azután, a rabbi fogta a dunyhát, ráborította a fejére és igy az utcán át vitte az ő adósához.Történetesen arra járt a hitközség elnöke, aki közismerten fukar ember volt; szegényember nem kaphatott tő'e kölcsönt sohasem. Az elnök furcsállotta, hogy egy hosszúkabátú ember dunyhát visz az utcán, kiváncsi volt: ki is lehet az, odament, felemelte a dunyhát. Nagy meglepetésére a rabbiját látta. Első pillanatban meghökkent, majd udvariasan azt mondotta:

— Kérem szépen adja ide nekem, én majd elviszem.

— Ohó — felelte a rabbi — az nem megy olyan könnyen, ha az utcán dunyhát akarsz vinni, akkor először adj kölcsönt szegény embereknek.

*

Egyszer egy rajs-hasonói drósójában azt mondotta, hogy „az ő híveihez hasonló tisztességes és becsületes emberek nincsenek is az egész világon." Amikor a moralizáláshoz és a feddő beszédekhez hozzászokott, vallási szempontból egyáltalán nem kifogástalan hívek, e szavakat bámulattal hallgatták, így folytatta:

— Az éven át a gonosz indulat (Szóton) az emberektől szedi és elraktározza a bűnöket, hogy majd ítélet napján bünjelnek felmutassa. De elérkeznek a szent napok, mindenki igyekszik megtérni és így tulajdonképen a szó szoros értelemben visszalopják a sátántól a fáradsággal összehordott bűnöket. Szóval az egész világ lop a sátántól. Az én híveim azonban olyan tisztességesek, hogy egy bűnt sem lopnak el, azt akarják, hogy ott maradjon és hadd mutassa fel őket bűnjel gyanánt...

*

Azt beszélik, hogy egyszer két kereskedő megjelent R. J'chezkél Landau, a híres prágai főrabbi előtt. A per tárgya egy darab föld volt, amely fölött nem tudtak megegyezni. Erre a rabbi kihallgatta őket és azt mondotta:

— Nincs más mód, meg kell kérdeznem a földet.

Kiment, odahajtotta fejét a földhöz és hallgatózott, majd ezután bement a felekhez és azt mondotta nekik:

— Elmondtam a földnek a ti pereskedésteket és a föld azt mondja: nincs igazad sem neked, sem neked. Nem igaz, hogy a föld bármelyikteké, ellenkezőleg: mind a ketten az övéi vagytok, ha nem most, hát bizonyos időn belül, — ha pedig úgy van, minek veszekedtek egy kis föld miatt?

A peres feleket annyira megindította ez a kijelentés, hogy rövidesen békésen megegyeztek.

Egy nagykereskedő akkoriban nagyvásárra ment kocsiján, melyet Péter nevü kocsisa vezetett. Utközben a kocsisnak az a bűnös ötlete támadt, hogy elidegeníti a kocsi-lovat gazdájától s az idegenben váltig azt hangoztatta, hogy ő a gazda, s hogy az ellenlábasa a kocsis, a Péter. Midőn a gazda látta, hogy semmiképen nem bír vele boldogulni, azt mondta a kocsisnak: menjünk el a nagyhírü prágai főrabbihoz s ahogy az fog dönteni, úgy legyen. A kocsis beleegyezett, elmentek. A gazda előadta, hogy a kocsi-ló az övé, s hogy Péter a kocsis; utóbbi viszont váltig azt hangoztatta, hogy ő a tulajdonos s hogy az ellenfele a Péter, a kocsis...

— Várjatok künn az előszobában — mondta R. Jechezkél főrabbi.

A pereskedő felek kimentek s meglehetős hosszú ideig várakoztak. Egyszere azután a bölcs főrabbi hirtelen kinyitja az ajtót s azt kiáltja:

— Péter!

Mire a kocsis akaratlanul összerezzent.

— Te vagy a kocsis — hangzott az ítélet... **Schotten Leó** (Nagymarton)

A negyvenéves „Tél Talpijajsz"

A Katzburg Dávid váci talmudtudós szerkesztésében megjelenő *„Tél Talpijajsz"* talmudi folyóirat befejezte 40. évfolyamát és most Tisrire megjelent a 41. évfolyam első füzete. Ebben a nagyhirü tudós szerkesztő arról számol be, hogy a folyóirat negyven évfolyama valóságos tárháza a — technika haladásával és a lefolyt idők különféle eseményelvel kapcsolatos — halachikus tanulmányoknak és így tulajdonképpen olyan problémákat tárgyal, amelyekkel tisztában kell lenni minden orthodox rabbinak, akinek természetesen az a meggyőződése lehet, hogy minden kérdés megoldható a mi vallástörvényeinkben lefektetett örök érvényü elvek szerint. Katzburg szerkesztő egyébiránt megigéri, hogy *a negyven évfolyam tudományos anyagához egy alfabetikus tartalomjegyzéket készit*, amely természetesen igen fontos segédeszköze lesz a talmudtanulásnak. A bevezetés második részében elmélkedik a mai idők nehézségeiről, amelyek szükségessé teszik, hogy Izráel vezetői gondolkodjanak azon, miképpen kell megmentenünk szellemi életünket. — Olvasóink különös figyelmébe ajánljuk a tudós férfiu e fejtegetését.

(Megrendelhető: Katzburg, Dob u. 28)

T.
M.Kir.Nemzeti Muzeum
Budapest.

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betükből 32 fillér. Állástkeresőknél 10, ill. 20 fillér. *Az összeg előre küldendő be;* lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jeligés levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A nyiracsádi orth. hitközség melamed állásra pályázatot hirdet. Akik chümis-rasit és gemóret elsőranguan tanítani képesek, küldjék be pályázatukat **Főrabbi, Nyiracsád** címre. Megválasztottnak költségei megtéríttetnek.

Apró hirdetések

HUSZONKILENC éves vallásos fiatalember, volt rőföskereskedő fia, nőül venne orth. családból való lányt, illetve benősülne rőfösüzletbe. „Ügyes és szorgalmas" jelige.

SZIGORUAN orthodox vallásos családból keresek megbízható leányt, aki a sütés-főzést érti. Koth Mór, Paks.

NÉGY ÉVES fiú mellé németül beszélő, jó házból való leányt keresek, ki főzésnél segédkezik. Ajánlatokat „Győr" jelige alatt kiadóhivatal továbbít.

DUNÁNTULI városban 25 éve jól bevezetett *áruházszerű üzletház* megnyerő külsővel, 6 kirakattal, 3 szobás modern felszerelésü lakás egyéb mellékhelyiségekkel, más vállalkozás végett előnyös feltételek mellett eladó. Cím kettőslappal megtudható „Az üzletek 90%-a szombaton zárva" jeligére a kiadóban.

MEISELS héber könyvkereskedésében *esszrogok* a legolcsóbbak. Rombach u. 8.

KÖZÉPKORÚ zsidóasszony háztartás körüli, vagy bármilyen más munkát vállal. Vidéken is. Nem fizetésre, hanem jó bánásmódra vágyik. Özv. Kohn Arnoldné, III., Lajos u. 121., ajtó 3.

JÓMENETELŰ régi üzlet házzal vagy anélkül eladó, esetleg kiadó. 1000 P-vel átvehető. Cím kettőslappal a kiadóban.

TEAVAJAT príma uradalmi, *orth. kóser*, utánvéttel szállít: Pollák Ignác, Keményegerszeg, u. p. Hegyfalu.

FEHÉRNEMŰ-készítést és javítást legolcsóbban vállal: Weisz fehérneműkészítő, Bpest, Klauzál tér 16.

PAPLANOK, matracok legolcsóbb beszerzési forrása: Teichner Izsák paplankészítő, Budapest, VII., Kertész u. 48.

HÁZITANÍTÓ *jóré somájimot* keresek, III. gimnazistához, ki *chümis-rasi, gemóret* tanít. Részletes írásbeli ajánlatot kérek. Arnstein, Budapest, Semsey Andor u. 7.

MELAMED-állást keres 24 éves, nős. Tanít gemóre-tajszefeszt stb. Ajánlatokat *„Hatorasz hajroó"* jeligére.

Aranyműves és ékszerész: Abrahamsohn Aladár, Bratislava, Sturova 1. Passage Mestska Šporitelna. Saját gyártmányok! Átdolgozások, javítások, monogrammok a legolcsóbban.

ROKONOM 40 éves, intelligens ben tajró részére megfelelő partit keresek. Lehet fiatal özvegy vagy elvált. Benősülésre vagy megfelelő existenciára reflektál. „Legjobb referenciák" jelige.

SZÉP, fiatal, fess unokahugom részére, aki nagyobb vidéki városban mint okl. tanítónő állásban van, házasság céljából oly vallásos családból való fogorvost keresek- kinek — ugyanott — biztos megélhetést nyujtó berendezett rendelőt és 3 szobás lakást adok. „Szerencse" jelige.

RELIGIÖSES FRÄULEIN, dass die ungarische, deutsche u. slowakische Sprache vollkommen beherrscht, Nähkenntnisse besitzt u. perfekte Säuglingspflegerin ist, sucht Posten. Mit Retourmarke versehenen Offerte befördert unterm „*Perfekt*": Müller, Bratislava, Edlov dvor.

KÖSER BORJÚ-OLTÓ sajtgyártáshoz legolcsóbban beszerezhető *Klein Ábrahám* cégnél, *Topolcany*. (Hechser a tapolcsányi orth. rabbinátustól.)

LAKÁST adnék szerény vallásos német leánynak, napi 2 órai elfoglaltságért. Reiner, Kertész u. 20.

FIATAL orth. főzőnő, ki csemegeüzletben kisegíteni tud, „megbízható" jeligére írjon a kiadóba.

Dunántúli bérlettel, óriási ismeretséggel rendelkező tekintélyes kereskedő, elsőrendű bármely szakmájú cég képviseletét vállalja. Leveleket „Elsőrendű" jeligére.

LEÁNYOMNAK megfelelő hozománnyal keresek csehszlovák állampolgárságú vallásos, fiatal iparost (szabó stb.). Helyben önállósíthatja magát. Ajánlatokat „Masel" jelige alatt továbbít: Müller, Bratislava, Edlov dvor.

BÓCHÜR *joré somájim* állást keres. Perfektül tanít *chümis-rasit* és *gemóretajszefeszt*. Cím: Licht Sámuel, Hajdúszoboszló.

30 ÉVES intelligens, jómenetelű üzlettel rendelkező termény- és lisztkereskedő, nőül venne 18—20 éves csinos, intelligens leányt 50.000 ck hozománnyal. Válaszbélyeges ajánlatokat „Komoly" jelige alatt továbbít: Müller, Bratislava, Edlov dvor.

BÓCHÜR *joré somájimot*, ki négy polgárit végzett fiút *chümis-rasi, gemóretajszefesz*-ra teljes alapossággal tanítani képes, Chesvon 1-re keresek. Perfekt német előnyben. Klein Jakab, Kiskőrös.

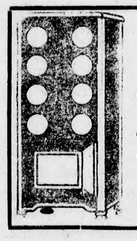

Fatüzelés
terén vezet a
„ZEPHIR"
folytonégő kályha
10 kg fával fűt egy normál szobát **24** órán át.
Ára 70.— P-től
Tekintse meg mintaraktárunkat!

2 aknás
„REKORD"
hazai szenekre az ideális folytonégő kályha.
Ára 60 P-től
leszállítva, felszerelve.
Árjegyzéket ingyen küld:
HÉBER kályha gyára
Vilmos császár-út 39. szám.
Hajós-utca sarok.

PARÓKA
különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálás, alakitások
Olcsó árak
ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII., CSÁNYI U. 12
(Király ucca sarok)
Telefon: 31-0-79.

A miskolci jesiva kuratóriumától!

Jesivánkban a téli szemeszter Chesvon 2.-án veszi kezdetét. Jelentkezni lehet Tisri 18.-ig főtisztelendő Austerlitz Sámuel főrabbi urnál. Bizonyitványok melléklendők. Későbbi jelentkezőket nem veszünk figyelembe.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen utca 33.

Budapest, 1933 október 20 / 5694 Tisri 30 **40 fillér** **IX. évfolyam 38 sz.**

ב"ה אללגעמיינע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapitotta: **Groszberg Lipót** ז"צ

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48. Telefon: 42-5-90. Csekkszámla: 50.791 **EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ** Külföldre 25 P

Szerkeszti: **Groszberg Jenő**

KOREIN DEZSŐ:

Tört, túrt és megtört zsidók

Furcsa osztályozás ez ugyebár? De jelenlegi zürzavaros viszonyok között ezt a három kategóriát látom az egyetemes zsidóság területén. *A tört zsidó* alatt a fél-, a negyed-, a nyolcad- és a még csak cérnaszálon lógó zsidót értem. A *túrt* pedig a gólüsz vallásos zsidósága, amely tudja és átérzi a kétévezredes diaszpóra minden nyomását, ahoz alkalmazkodik és nem akar mást, mint vallásos életmódjának zavartalan lehetőségét. *A megtörtek* pedig az asszimilánsok és a csalódott kitértek, akik a hitlerizmus barbárságának hatása alatt kiábrándultak és gyáva megfutamodásuk megalázó konzekvenciáit most élvezhetik. Ezzel a három kategóriával óhajtok jelen írásomban kissé részletesebben foglalkozni.

*

A szép őszi ünnepek is elmultak. Felvonultak előttem a sátoros-ünnep különféle látogatói, akik részben még a lelkükben élő vallásos érzületből, részben baráti tiszteletből kerestek fel az ünnepi sátorban. Voltak, akik magukkal hozták ünnepi kalácsukat és borukat, hogy az előírt benedikciók mellett a sátorban fogyasszák el. Mások pedig csak baráti látogatás céljából jöttek a sátorba. Csodálatos azonban, hogy a látogatók összessége egyformán visszaemlékezett a boldog gyermekkorra és *hivatkozott egy elhalt hozzátartozójára, atyjára vagy nagyatyjára, vagy pedig valamelyik megboldogult öreg atyafiára,* akinél éppen ily szép sátorban ülték meg az ünnepet. Már pedig a zsoltáros szerint: *„laj hamészim jehallelú j'a"* ne a holtak dicsérjék az Urat, hanem mi, az élők! Egyébként a biblia a *dajrés el hamészim*-et, *a halottidézést szigorúan tiltja.*

Nem szabad a zsidóságot begyepesedett holt vágányra terelni, mert a mi vallásunk az eleven élet kultusza és erkölcsi irányitója.

A szellemidézés tehát még ebben a formában sincs helyén. Ezek volnának tehát a fél-, nyolcad- stb, zsidók, a halottidézők, — *a tört zsidók.* Nekünk pedig nem tört, *hanem teljes zsidókra van szükségünk,* mert az Irás szerint: *„tómim tihje im Hasém elajkechó",*

egész zsidók legyetek,

köti lelkünkre az Örökkévaló. Egész zsidók, akik vallási törvényeinket és szent hagyományainkat maguk hűségesen gyakorolják és azokat gyermekeikbe becsületesen átplántálják. Különben ami az ősök szellemeinek idézését és azokra való büszke hivatkozást illeti, ez kissé furcsa, mert hiszen mindnyájunknak voltak őseik, akik bizony mind kivétel nélkül egész zsidók voltak.

*

A *túrt zsidók,* mint fennt írom, a gólüsz vallásos zsidóságából rekrutálódnak. A vallásos zsidót csalódás nem érheti, mert következetesen betartja a próféta intelmét: „igyekezzetek annak a városnak (országnak) jólétét előmozdítani, amely benneteket polgárai közé fogad", ami annyit jelent, hogy nem kell nekünk okvetlen a hazafias frázisok előtáncosaivá szegődni, bízzuk azt másokra, de *állampolgári kötelességeinknek minden vonalon hűségesen tegyünk eleget.* Akik így éltek és így élnek, nem lepődnek meg az antiszemitizmus kitörései fölött, mert ez őket nem éri váratlanul, miután *ismerik megtürt voltukat.* Szerencsétlen német hittestvéreink ártatlan szenvedéseit pedig szívük mélyéből sajnálják. Minden reménységüket a Mindenható kegyébe helyezik, mert tudják, hogy *„hiné laj jónüm vélaj jison sajmér jiszroél* — nem alszik és nem szunnyad Izráel őrzője!" *Ez a tudat ad nekik lélki megnyugvást a gólüsz sötétségében.*

*

A harmadik kategóriát *a megtört zsidóban* látom. Ezek a vallástalan és rohamosan asszimilált zsidók mindent levetettek magukról, ami zsidó jellegű, hogy ezzel is gyorsabban távolodjanak el a zsidóságtól és hozzáidomuljanak a másfelekezetüekhez. Az étkezési törvényt, a szombatot, amelyek az asszimiláció erős gátjai, mint idejét multakat már régen sutba dobták. *Fraternizáltak, dörzsölődtek azon társadalmi osztályokhoz, amelyek őket mindig betolakodottaknak tekintették és végül egy salto mortáléval a keresztelő medencéhez vetették magukat, hogy ezzel végleg asszimilálódjanak és anyagilag bebiztosítsák magukat.* Ezeket érte a hitlerizmus által a legnagyobb csapás és kiábrándulás. Nem tudják: miért nyelték le a békát? Erkölcsileg, lelkileg és anyagilag teljesen letörve állnak itt ezek a meghurcolt, kigúnyolt és — megtört zsidók.

*

A mai zsidóság szomorú helyzetében vonjuk le mindnyájan a konzekvenciát ezen három válfajról és legyünk *inkább megtürt, mint tört, vagy megtört zsidók.* És ez egyaránt vonatkozik az orthodox és neológ zsidóságra. Különösen az utóbbihoz intézném azon kérelmemet, hogy az ujabban vallott hagyományhű elméleti álláspontját valósítsa meg a gyakorlatban is, nemcsak a mostani szomorú idők hatása alatt, hanem később is, amikor a Mindenható segítségével a vészes felhőket a napsugár melege fogja felváltani.